

Българин

БРОЙ 1 | 2019

ЦЕНА – 30 КС

A close-up portrait of a woman with long, dark brown hair, resting her chin on her hand. She is wearing a black lace top. The background is dark and out of focus.

Бойка Велкова:
Театърът е
най-голямата ми
страст

140 години Търновска конституция

Дворецът „Валдщейн“

Константин Иречек и България

Крум Савов - фотографът на Родопите

Европейски мост между Варна и Прага

Магията на старите илюстрации

Българско неделно училище „Възраждане“

Прием на деца за предучилищна група и на ученици

Контакти: bulgari@atlas.cz, 777 196 322

Адрес: Дом на националните общности,
ул. „Воцелова“ 602/3, 120 00 Прага 2

Спирка на метро и трамвай: I. P. Pavlova

Скъпи читатели,

Пролетта е разперила цветни клони и ни обсипва с вълшебства. Животворните слънчеви лъчи ни заливат със сияйна светлина и светла радост изпълва душите ни. Време е за пролетни разходки.

Най-красива е пролетта в разцъфналите пражки градини. Една от тях е Кралската градина на Пражкия замък, в чиято ампилова оранжерия можем да видим пролетното сътворение на цветята и да го заснемам в цялото му многообразие.

Едно време обаче, когато фотографията не е съществувала, цветята често са били наблюдавани и рисувани от известни художници, които създават т.нар. „ботаническа илюстрация“. Сами ще се убедите, че илюстрациите им са за чудо и приказ.

Пролетните ни пътешествия продължават из великолепните зали на двореца „Валдщайн“, пред който се шири красиво обгагрената Валдщайнска градина.

От света на цветята се прехвърляме в света на книгите, а тяхното царство е в библиотеките. Градската библиотека в Прага крие ценни книжни

съкровища, които само чакат да ги разгърнем, за да ни пренесат в чудни светове. И докато дърветата ръсят своя цветен пращец, можем да се отдадем на книготерапия. Хубавата книга има чудодейни въздействия върху всеки от нас и е в състояние да намали много пъти нивото на стреса в организма. Същото се отнася и за театъра, чиито тайнства ни разкрива актрисата Бойка Велкова.

На страниците на списанието се срещаме с няколко интересни личности, свързани с българската история и култура. Чехите проф. Константин Иречек и журналистът Владимир Сис свързват част от живота си с България и допринасят за това Европа да чуе за страната ни и за жестокостите, на които са подложени българите през XIX и началото на XX век. И двамата днес са по-известни в България, отколкото в Чехия.

Благодарение на художника-фотограф Иво Хаджимишев, на музеите в Пловдив и Асеновград и на архива в Смолян пред нас възкръсва творчеството на забравения родопски фотограф Крум Савов.

Тази година се навършват 140 години от създаването на Търновската конституция. Първата ни конститу-

ция е една от най-демократичната за времето си, а приемането ѝ е свързано с любопитни и малко известни факти.

Тасула Зисаки-Хили, за която България е втора родина, „отваря“ пред нас овехтели куфарчета, пълни със спомените на нейните „малки“ герои. Светли български празници и интересни инициативи събраха отново българите в Чехия и учениците от БСУ „Д-р Петър Берон“ и БНУ „Възраждане“ в Прага.

Както винаги отделяме специално внимание на децата - най-красивите цветя в градината на живота. Желая ви приятни слънчеви разходки из страниците на списанието!

Мария Захариева

Съдържание:

Българската общност 4 - 13

Йордан Първанов е новият български посланик в Прага / Прием в Българското посолство / Бабинден в Острава / Младежки европейски мост между Варна и Прага / Двоен празник в Българското неделно училище / 17 години Българско неделно училище „Възраждане“ / Патронен празник на БСУ „Д-р П. Берон“ / Заедно по пътя на Кирил и Методий / „Не сме сами“ / Българското родословно дърво на инж. Петър Попов

Слънчева храна 14

Накратко 15

Интересно 16 - 19

Магията на старите илюстрации / Пражкия замък разцъфна първи

Култура и традиции 20 - 25

Бойка Велкова: Театърът е най-голямата ми страст / Изложба „Места и лица от Родопите и Беломорието“ / Крум Савов - фотографът на Родопите / Тасула Зисаки-Хили за героичната съдба на „малките“ хора / „Гражданската война в Гърция (1946–1949) и съдбата на политическите емигранти“

Годишнини 26 - 29

140 години от приемането на Търновската конституция

Българо-чешки връзки 30 - 33

Документален филм за живота на Владимир Сис (1889–1958) / Константин Иречек и България / „История на българите“

Пътешествия и разходки 34 - 37

Дворецът „Валдщайн“ / Градската библиотека в Прага

1001 билки и рецепти 39

Млечен десерт с чия, мед и плодове

Йордан Първанов е новият български посланик в Прага

Извънредният и пълномощен посланик на Република България в Чешката република Йордан Първанов и президентът на Чешката република Милош Земан на церемонията

На 28 март 2019 г. извънредният и пълномощен посланик на Република България в Чешката република Йордан Първанов връчи акредитивните си писма на президента Милош Земан в Пражкия замък. Двете страни изразиха желанието си за задълбочаване на традиционно добрите българо-чешки взаимоотношения. Обсъдени бяха също така възможностите за увеличаване на туристическия обмен. Посланик Първанов подчерта възможностите за допълнително засилване на двустранните търговско-икономически отношения. Президентът Милош Земан поздрави българския посланик с неговото назначение и изрази желанието си за по-нататъшното задълбочаване на двустранните отношения.

(Източник: МВНР)

Прием в Българското посолство

Извънредният и пълномощен посланик на Република България в Чешката република Йордан Първанов организира традиционния прием в Българското посолство по случай националния празник на България. Красивата сграда на Посолството на улица „Краковска“ в центъра на Прага отвори широко врати за над 150 гости от различни националности. Сред тях бяха председателят на Камарата на депутатите Радек Вондрачек, зам.-председателят Войтех Пикал, кардинал Доминик Дука, архиепископ Михал, депутати и сенатори, представители на администрацията на президента, правителството, чешки институции, дипломати, представители на медиите и бизнеса, културни и академични дейци. Хор „Лира“ от БСУ „Д-р Петър Берон“ в град Прага поздрави присъстващите на приема с български народни песни. Приятна изненада бяха мартеничките, с които бяха закичени гостите. Те бяха специално изработени от учениците от Българското училище по случай празника. В словото си по време на приема

посланик Йордан Първанов говори за историческите събития, свързани с възстановяването на българската държавност, за по-нататъшното развитие на отличните българо-чешки отношения, като оцени високо двустранното сътрудничество в рамките на ЕС и НАТО. Посланик Първанов оцени положително икономическия и туристически обмен, както и чешките инвестиции в българската икономика. Той припомни, че през 2020 г. предстои отбелязване на 100-годишнината

от установяването на дипломатически отношения между България и Чехословакия. Радек Вондрачек – председател на Камарата на представителите, в своето изказване акцентира също върху традиционно добрите отношения между България и Чехия и изрази надежда, че доброто сътрудничество ще продължава както между двете държави, така и в рамките на членството в ЕС и НАТО.

Мария Захариева

Посланик Йордан Първанов и Радек Вондрачек – председател на Камарата на депутатите на Парламента на Чешката република поздравяват гостите

Бабинден в Острава

Традициите на най-женския празник и тази година с пълна сила оживяха в Българския културно-просветен клуб в Острава. Народният обичай е един от най-обичаните и тачените в празнично-обредната система на българите и корените му са заложени още в периода на езичеството, в далечните праславянски времена, като продължава да се почита и през Възраждането, та чак до наши дни. С него се засвидетелства уважение към „бабите“ – не само към жените, които помагат при раждане, но и към родилките. Обредността на този ден е подчинена главно на желанието да се изрази почит към възрастните жени, които са „бабували“ на родилките.

Макар с времето този типичен женски празник да губи много от древните си ритуали, продължава да се празнува на 21 януари като Ден на родилната помощ, когато се изразява почит и уважение към труда на лекарите и акушерките, даващи началото на нов живот.

С много настроение, смях и веселие този ден бе отпразнуван и от българските и чешките представителки на нежния пол в Острава, които се бяха погрижили трапезата да бъде пълна с вкусни, майсторски приготвени ястия от традиционната българска кухня. Празничната атмосфера бе допълнена от подбрана българска народна музика, която разтуптя сърцата на присъстващите и ги накара да се хванат на кръшно българско хоро.

Трапезата бе пълна с вкусни ястия от традиционната българска кухня

Изпълнение на гръцкия състав „РЕБЕТИКО“

Снимки: Минка Атанасова

Кулминация на програмата бяха изпълненията на гръцкия състав „РЕБЕТИКО“ с певицата София Прусалис и на дуото Томаш Роси (кавал) и Ян Крон (китара). Българските ритми и виртуозните мелодии на чешкия ка-

валджия ни накараха поне за малко да се почувстваме близо до корените си, на наша, родна земя, която така много ни липсва.

Минка Атанасова

На чаровната, елегантна и аристократична дама Сирма Зидаро-Коунова – дългогодишен председател на Българския културен клуб в Острава – желаем много щастие и късмет!

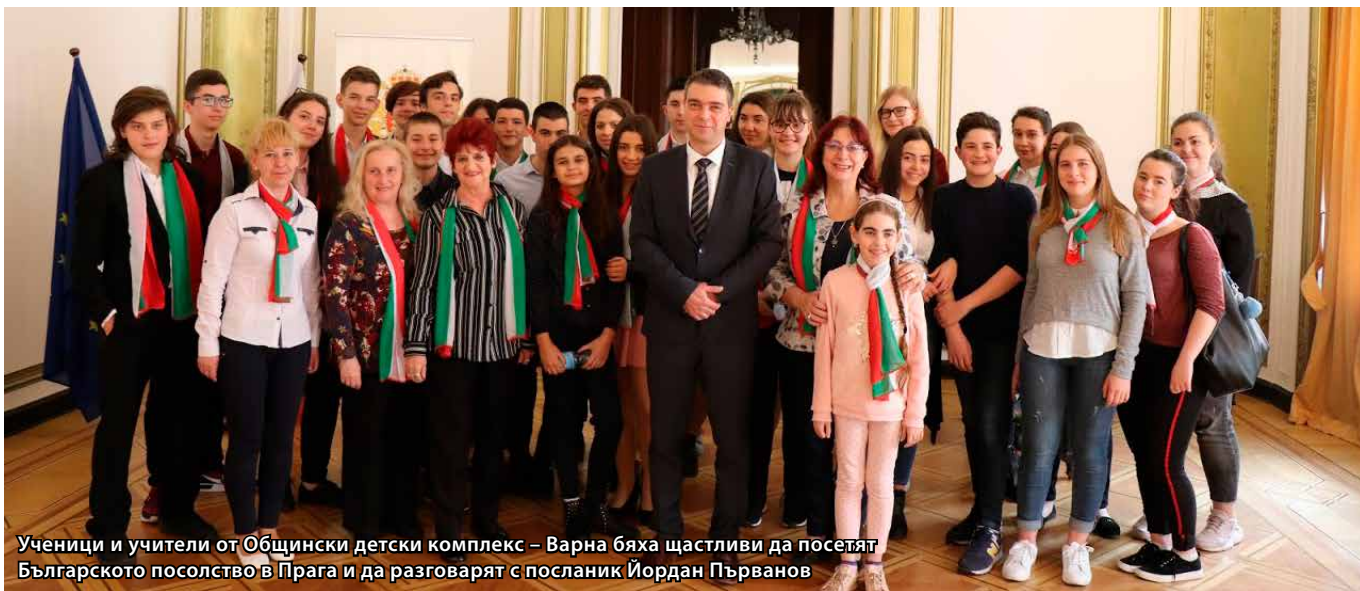
**Скъпа Сирма,
дълго младей,
поне век живеј
и много се смей!**

Български

Снимка: архив

Младежки европейски мост между Варна и Прага

Учениците от Школа по гражданско образование „Европейски мост“ с ръководител старши учител Долорес Коева към Общински детски комплекс - Варна „изградиха“ европейски мост между Варна и Прага. В периода от втори до шести април 2019 г. те посетиха Посолството на Република България в Прага, Сената, Карловия институт, Българския културен институт и БСУ „Д-р Петър Берон“.

Ученици и учители от Общински детски комплекс – Варна бяха щастливи да посетят Българското посолство в Прага и да разговарят с посланик Йордан Първанов

Изключително приятна беше срещата им с извънредния и пълномощен посланик Йордан Първанов. Освен младите европейци на срещата присъстваха и Христо Йовчевски - завеждащ Политическа и пресслужба в Посолството, директорката на ОДК - Варна г-жа Монка Николова, старши учител Долорес Коева, ръководител на „Европейски мост“ и Магдалена Маркова, ръководител на литературен клуб „Касталия“.

Посланик Първанов сподели с гостите от Варна, че посолството ни в Прага разполага с една от най-хубавите сгради, които притежава българската държава в чужбина. Той говори за историческите връзки между българи и чехи, за близостта между двата славянски езика; акцентира върху голямата роля, която е имала чешката интелигенция за развитието на следосвобожденска България и се спря по-специално на братята Прошек и на Константин Иречек. Българският посланик подчерта, че дипломатическите отношения между България и Чехия са много добри и че следващата година предстои да чества 100-годишнината от установяването им. България и

Чехия днес имат близки виждания по редица въпроси като например бюджетето на ЕС. „Чехия е първата държава членка, която ни предостави финансова помощ през 2013 г. за справяне с миграцията“, подчерта той.

Варненските ученици обсъдиха с посланика въпроси, свързани с международните отношения, Брекзит и връзките на България и ЕС, проявиха интерес към Вишеградската четворка. Програмата и инициативите на ГО „Европейски мост“ представи на-

кратко ученичката Ралица Николова. „Първата наша обиколка на страните членки започна виртуално“, разказа тя, „запознахме се с европейските парламенти и преди 8 г. посетихме Брюксел“. Ралица поясни, че за изминалите 10 години от създаването на школата са „построени“ 13 европейски моста в парламенти на страните членки и в българските посолства на съответните държави. Литературно-музикалната програма на учениците включваше изпълнения

Монка Николова, директор на ОДК - Варна представя на посланик Йордан Първанов многообразната дейност на Детския комплекс

на Ивета Тодорова (солово пеене) и на кореспондента на вестника на ОДК - Варна „НахОДКи“ Даниел Луканов, който рецитира свои стихове.

„Нашата институция е една емблема на Варна за детско творчество. Пред Вас са ученици, които са цветът на морската столица“, каза Монка Николова, директор на Общински детски комплекс - Варна. От името на ОДК - Варна посланик Първанов получи луксозен албум, посветен на 65-годишнината от организираната извънучилищна дейност във Варна, вестника на ОДК, както и алманаха „Докосване до Касталия“ с творби на 59 млади автори на литературния клуб.

Учениците от Школата посетиха и чешкия сенат. Те имаха възможност да се запознаят със структурата и функционирането му, получиха подробна информация за начина на провеждане на изборите в Чехия и за ролята на Чешката република в голямото европейско семейство; разгледаха красивия Валдщейнски дворец. Програмата им включваше също така посещение на БСУ „Д-р Петър Берон“ и на Българския културен институт,

Долорес Коева - ръководител на Школа по ГО „Европейски мост“ представя на посланик Първанов изданията на Общински детски комплекс - Варна

ващия, 14-ти поред европейски мост. Той ще бъде между Варна и Лисабон.

Школа по гражданско образование „Европейски мост“ към Общински детски комплекс - Варна с ръководител старши учител Долорес Коева е създадена през 2009 г. с цел изучаване на особеностите на Европейския съюз. Уникалният Общински детски комплекс на морската столица има 26 школи и се посещава от 3000 варнен-

посещават Парламента, българското посолство, българските училища, известни университети, исторически и природни забележителности в столицата на всяка страна членка. Представянето на 28-те страни членки започва с виртуална разходка, която включва презентация на съответната държава, запознаване с музикалната култура на страната, дегустация на кулинарни специалитети. Гости на тези събития досега са били дипломати, представители на консулството на Чехия във Варна и на полската общност в града.

„Европейските мостове, които градим, не са само виртуални. Целта ни е да посетим възможно най-много институции в съответната държава, за да могат учениците ни да се докоснат до особеностите на развитие и до начина на живот във всяка отделна страна членка. Посещаваме редица университети, запознаваме се с различни образователни системи и така даваме възможност на младите да си изберат подходяща професия. Обиколили сме редица университети в страните на ЕС и много бивши наши ученици са студенти във Великобритания, Германия, Франция, Нидерландия, Австрия, а някои вече завършиха висшето си образование там. Сред предпочитаните от тях специалности са „Международно право“, „Международни икономически отношения“, „Европеистика“. Имаме студенти, които следват математика, архитектура, икономика или учат в театрални и музикални академии“, сподели за списание „Българи“ ръководителят на школата Долорес Коева.

Учениците от Школа по гражданско образование „Европейски мост“ към ОДК - Варна посетиха Сената на Парламента на Чешката република

където присъстваха на откриването на изложбата „В сърцето на София“. Не по-малко интересна беше и визитата им в Карловия университет. Следваха дългоочакваните разходки из културните забележителности на чешката столица - Пражкия замък, Староместкия площад, както и романтично пътуване с кораб по Вълтава. Слънчева Прага ги зареди с много емоции и красиви преживявания. Сега предстои изграждането на след-

ски ученици. В Школата по ГО „Европейски мост“ учениците имат възможност да се запознаят с културата и специфичните особености на страните членки. В нея също така се насърчава изучаването и практикуването на чужди езици. Работи се в 3 направления: клуб „Дебати“, изучаване на страните членки и работа с деца със специални потребности. За да се запознаят с европейските практики, учениците от Школата

Мария Захариева

Двоен празник в Българското неделно училище

Баба Марта с децата от БНУ „Възраждане“ в Прага

На 3 март 2019 г. залата на Дома на националните общности в Прага отново беше препълнена с развълнувани деца и родители. Поводът за радост беше двоен – заедно отбелязахме не само 141-та годишнина от Освобождението на България, но и посрещнахме скъпа гостенка, Баба Марта. А тя беше дошла чак от България, за да зарадва децата с мартенички, да им пожелае да са здрави и все така любознателни и да им напомни никога да не забравят България и да продължават да се връщат при нея. Децата пък подариха на Баба Марта богата програма, пълна с песни, танци и красиви думи.

Малчуганите от предучилищната група спечелиха бурни аплодисменти със своя танц на мартеничките, с песничката и стихотворението, които бяха подготвили за скъпата гостенка. Първокласниците я поздравиха с пъстра китка от стихотворения. Учениците от втори клас бяха подготвили театрална сценка, с която разказаха на публиката коя е Баба Марта и какво символизират мартениците. Не липсваха и възрожденски песни, а по-големите ученици (от трети до шести клас) ни пренесоха в класната стая на Вазовата Рада Госпожина, където станахме свидетели на изпит по родолюбие. Вокално-танцова група „Орфей“ пък отново съвсем заслужено спечели сърцата на всички с прекрасните си

танцови изпълнения. Важна част от празника беше и обявяването на резултатите от два конкурса, които проведохме в училището през последните месеци. Първият от тях беше за коледна рисунка. Много деца се включиха в него, но рисунките на Димитър (предучилищна група), Йоана (1. клас), Емилия (1. клас), Ванеса (1. клас), Даниел (2. клас), Мария (2. клас), Мартин (2. клас), Константин (3. клас) и Невена (4. клас) бяха отличени с награда. Вторият конкурс беше за изработка на най-хубава мартеница. В него се отличиха неповторимите кукли мартеници на сестричките Рада и Йоана (1. клас), както и оригиналните мартеници на второкласничките Дияна

и Алена. Благодарим на всички деца за участието в конкурса, за времето, което са посветили за създаването на своите рисунки и мартенички, и за любовта към българското, която носят в сърцата си.

Вълнуващо е, когато човек вижда толкова много деца, които макар и далеч от родината си, пеят и рецитират на родния език, очакват с нетърпение да облекат българска носия, знаят и почитат традициите ни. Някои от тях принадлежат към две или повече различни култури, но в сърцето им има място и за България. Докато ги има тях, ще го има и онова вълшебство, което наричаме български дух.

Д-р Десислава Вилимовска

Баба Марта

Учениците ни пренесоха в класната стая на Вазовата Рада Госпожина

17 години Българско неделно училище „Възраждане“

БНУ „Възраждане“ е в помощ на онези родители, които са избрали децата им да се обучават в чешки училища, но в същото време искат да запазят връзката си с родното. Неделното училище не е само място, където децата се научават да пишат и четат на родния си език. То е място, където учениците се запознават и с българските традиции, където си създават усещането за принадлежност към една общност. Заедно пеем и танцуваме, заедно празнуваме българските празници, заедно изработваме мартеници и сурвачки, боядисваме великденски яйца, провеждаме различни конкурси, създаваме приятелства. В училището се обучават деца от предучилищна възраст до осми клас. Занятията се провеждат в центъра на Прага, в Дома на националните малцинства. Записването за учебната 2019/2020 г. започна! Очакваме Ви сред нас!

на образованието там.

- Посещението на неделното училище дава допълнителни знания, но и възпитава мироглед, дисциплина, познания и отношение към произхода, към историята, фолклора и българското. (Борислава Димова)

Какво ми харесва в Българското неделното училище?

Ходя на неделно училище, защото е забавно и тук имам приятели. Харесва ми да пиша и да чета. (Алена, 2. клас)

Ходя в българско училище, за да науча родния език на баща ми. (Слави, 6. клас)

Харесвам училището, защото танцуваме народни хора. (Хана, 2. клас)

Ходя на неделно училище, за да науча по-добре своя майчин език. (Алекс, 4. клас)

Училището ми харесва, защото е забавно. Има тържества, уча се български език и говоря с други деца. Пишем и играем игри. (Стефани, 2. клас)

Екип на БНУ „Възраждане“

Родителите за Неделното училище:

Неделното училище помага на децата да научат граматически българския език, да се запознаят с историята и традициите ни. Също така, това е мястото, където намират много нови приятели. Времето, прекарано там, е полезно и приятно за децата. (Петя Събева)

Вярвам, че много родители споделят нашите причини за това, децата им да посещават Българското неделно училище. Ние сме българи и въпреки че говорим по няколко езика, държим детето ни да знае най-напред родния език както говоримо, така и писмено. Записахме Ники в Българското неделно училище, за да предоставим възможност той да усъвършенства уменията си говоримо и писмено, и смея да кажа, че за времето, в което той посещава занятията, виждам значителен прогрес. Децата учат нови неща, които въкъси не бихме могли да представим в този им вид, а и най-важното е, че и на него му харесва. Бихме искали Ники да може да общува без грешки и напълно свободно на род-

ния си език, независимо къде и какво ще бъде бъдещето му. (Таня Ройдева)

Няколко са причините, поради които взехме решение двете ни деца да посещават Българско неделно училище:

- Възможността да умеят да четат на РОДНИЯ си език, да обогатяват знанията си и да познават своята идентичност.

- Потенциалната възможност за връщане в България и продължаване

Изпълнение на Амая и Боряна

Заедно по пътя на Кирил и Методий

Откриване на изложбата с ученически творби във връзка с проекта „Заедно по пътя на Кирил и Методий“ в актовата зала на БСУ „Д-р Петър Берон“, гр. Прага

Ученици от БСУ „Д-р Петър Берон“, град Прага участват в проекта „Заедно по пътя на Кирил и Методий“, организиран от Агенцията за реклама и PR „Креатив рей“, създател и собственик на интернет радио „Татковина“ – радиото на българите по света, което тази година празнува своята десетгодишнина. Същевременно е пряко свързан с платформата „Кирилизация“ от програмата на Пловдив – Европейска столица на културата 2019.

Съвместно с българските училища в Унгария, Турция, Италия и Гърция, нашите ученици проучват, наблюдават и пресъздават азбучните символи на глаголицата и кирилицата. Целта на проекта е да приобщи българските деца, живеещи извън границите на родината, да ги направят съпричастни с делото на Кирил и Методий и с уникалния им принос за българската и световната култура. На всеки млад творец е предоставена свобода на интерпретацията на знаците, които са разпределени между отделните училища. Всяка творба трябва да съдържа глаголическа и съответстващата ѝ кирилска буква. Част от задачата е и създаването на общ портрет на Св. св. Кирил и Методий.

На 25.02.2019 г. в училище се проведе арт работилница, в която нашите ученици започнаха процеса на пресъздаване на буквите. За много от

тях работата беше стимул за размишление, сравнение и творческа изява, изпълнена с търсене и предизвикателства.

Присъстваха г-жа Луиза Станева като координатор на работата и г-н Сашо Илиев като документатор.

През месец март 2019 год. в актовата зала на БСУ „Д-р Петър Берон“, гр. Прага се осъществи изложбата с ученически творби във връзка с проекта „Заедно по пътя на Кирил и Методий“. На 18 март изложбата бе официално открита от директора на БСУ, г-жа Мария Носикова, която приветства многобройните гости – ученици,

учители, родители. След това даде думата на г-жа Луиза Станева, преподавател по изобразително изкуство и куратор на изложбата, която представи концепцията на проекта, разказа за процеса на реализацията на творбите и обясни идеята, вложена в изграждането на общия портрет на Солунските братя, създаден от ученици от БСУ.

След приключване на изложбата комисия от учители ще подбере най-добрите творби, които ще бъдат включени в цялостна колекция заедно с отличените творби от другите партньорски училища. Азбучната колекция ще бъде заснета, отпечатана върху пана и подготвена за експониране. Цикълът от изложби ще започне в Балабановата къща в Пловдив и ще продължи по пътя на Кирил и Методий в държавите на училищата партньори.

Чрез участието си в проекта ученици с различни творчески възможности и живеещи в различни държави се обединяват в обща мисия – да рисуват, да помнят и да популяризират делото на Св. св. Кирил и Методий. И като българи да станат част от европейската култура и история. Благодарим на всички участници за вдъхновението и желанието за осъществяване на проекта!

Луиза Станева

Учениците пресъздаваха азбучните символи на глаголицата и кирилицата

Патронен празник на БСУ „Д-р П. Берон“

Нашето училище носи името на д-р Петър Берон – име, което нареждаме сред първите имена на народните ни будители, име, което трябва да пазим свято, чисто и почитано.

На 14 февруари 2019 г. училището се изпълни с празничност – трептяща от вълнение зала с красиви цветни декори, весело настроение, усмивки, поздравии и видимо долавяща се сценична треска у участниците в програмата, подготвена за честване на тази бележитата дата.

Скъпи гости на тържеството бяха Негово Превъзходителство г-н Йордан Първанов, посланик на Република България в Чешката република, г-н Росен Генчев, завеждащ консулска служба в Посолството, г-н Георги Стоилов, съветник по търговските въпроси, г-н Володя Гоцев от БКИ, г-н Кирил Беровски от Асоциацията на

Извънредният и пълномощен посланик на Република България в Чешката република Йордан Първанов поздравява учениците, учителите и гостите с патронния празник на Българското училище

Празничната програма бе представена във вид на телевизионно предаване

българските сдружения, родители, бивши възпитаници и приятели на училището.

Празникът бе открит с приветственото слово на посланик Първанов, който поздрави всички със светлия ден, подчертавайки важната роля на Българското училище в Прага да твори история, да създава традиции, да разпалва огъня на знанието. Празничната програма бе представена във вид на телевизионно предаване

не – бе изпълнена с песни, забавни скетчове и танци и в нея участваха ученици от всички класове. Директорът, г-жа Мария Носикова, постави началото, като поздрави учениците и целия екип с празника, пожела им бъдещи творчески успехи и да бъдат достойни последователи на своя патрон, разказа за проектите, в които се включва училището и заедно с г-жа Луиза Станева връчи наградите на 25-те участници в международния

конкурс „Аз съм българче“, организиран от Асоциация Т.А.Н.Г.Р.А. На „широкия екран“ се заредиха разнообразни изпълнения на прекрасни български народни песни, хумористични сценки, презентации, много музикални изпълнения с апогей – вихрения танц на Цветан Лазаров от 12 клас. Не липсваха и спортни вестии, Телевизионен театър, дори „Лека нощ, деца“! Финалната част на програмата бе дело на дванадесетокласниците. Те организираха бал с маски, посветен на приказни герои, както и забавни игри с награди за победителите. Отлично забавление бе и проведеното караоке. Бяха избрани крал и кралица на бала – Димитър и Анастасия от 11 клас, които бяха бурно аплодирани от публиката.

И този празничен ден ще остави диря в живота на БСУ „Д-р П. Берон“ – заради настроението, положителните емоции, неповторимостта му и изявените таланти на учениците. Прибавя се още една страница в дълголетната му история. Да му пожелаем да бъде силно, устойчиво, за да ражда нови таланти и да бъде сигурен дом за децата ни, които носят бъдещето в дланите си!

Снежана Таскова

„Не сме сами“

Националните малцинства в паметта на народа

Портретите на представителите на националните общности бяха изложени за трета поредна година в Прага през декември 2018 година. Този път изложбата беше подредена във вестибюла на Градската библиотека с подкрепата на Министерството на културата на Чехия и на Пражката община.

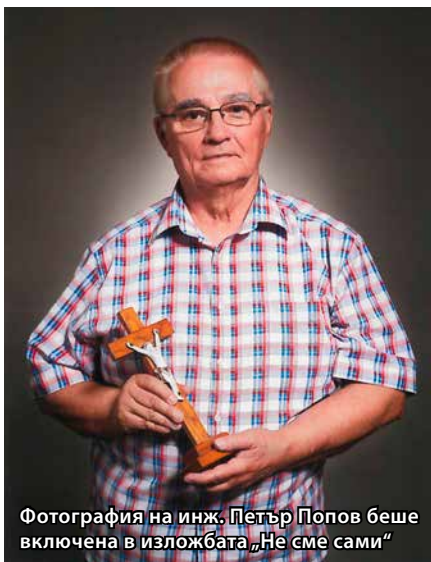
Представителите на националните малцинства вече няколко години са неделима част от проекта „Паметта на нацията“ на дружеството с нестопанска цел „Пост Белум“. Организаторите и реализаторите на инициативата смятат, че историята на всеки народ е свързана със съдбите на много други народи. Те се стремят да документират житейските истории на хора от различни народности и да обогатяват палитрата на историческата памет на обществото. Запознават ни с необичайните житейски истории на хора от различни народности, които избират Чехия за своя втора родина, като акцентират върху голямата роля на човешката солидарност и взаимната толерантност в съвременното общество.

Експозицията включва 37 фотографии на хора с нетипични имена и истории, заснети от обектива на Лукаш Жентел. Сред тях е и инж. Петър Попов – представител на българската общност в Прага.

За fotografia в изложбата инж. Петър Попов избира скъп за него артефакт – Христовия кръст и това не е случайно. Кръстът и Библията са за него не само общохристиянски символи – те го свързват и с неговия българо-чешки произход.

Ето как самият той обяснява значението им в живота си.

„Художественото пресъздаване на разпнатия Христос – КРУЦИФИКС и Книгата на книгите – БИБЛИЯТА – са най-отличителните символи на

Фотография на инж. Петър Попов беше включена в изложбата „Не сме сами“

християнството. За мен те не са само израз на моята житейска гледна точка и на семейната ни традиция, но ме правят съпричастен с болката, радостта, надеждата и любовта на човечеството, които всеки от нас преживява в живота си.

Наследих това Разпятие Христово от баба си по майчина линия. В семейството ни го наричаха „кръстче“. То е създадено в началото на миналия век. Баба ми произхожда от католическо семейство от Моравия. Разпятието служи като домашен олтар, като място, на което най-вече майка ми търси утеха в мрачните политически времена. Когато бяхме принудени да напуснем Чехословакия, този кръст беше важна връзка с мястото, където съм роден, с Моравия. По-късно „кръстът“ се „върна“ в

земята, от която произхожда, заедно с връщането на моите родители от България в бивша Чехословакия. От дядо ми по бащина линия съм наследил Библия на български език, отпечатана в началото на миналия век. В нея той е отбелязвал важни семейни събития. Например е записвал дните, когато се раждат децата му. Използвал е израза, че синът му се е намерил (в смисъл – се е родил) в този ден.

Свещената книга припомня българските ми корени. Дядо ми произхожда от патриотично семейство на църковни сановници и учители, живели близо до известния Троянски манастир. Родословните ни корени по бащина линия могат да се проследят до 1750 г.

По време на детството ми в Бърно религиозното образование още не беше забранено в училище. В учебните часове се запознавахме с основите на католическата вяра, а след училище ходех на вероучение в православната църква „Св. Вацлав“ на хълма Шпилберг. Научих се да ценя всяко късче хляб и да говоря истината.

Средата, в която живея, не ме обвързва с никои от доминиращите клонове на християнството: католицизма, православията или протестантството. Аз съм във всеки един от тях. За мен християнството е неделимо и е дълбоко свързано с образованието. Разпятието не е само религиозен символ, но също така историческа реликва, която е много скъп семеен спомен за мен“.

Мария Захариева

Инж. Петър Попов е роден в Бърно в семейството на инж. Парашкев Попов и Елишка Поповова. През 1948 г. баща му е депортиран в България. След година Петър, брат му Васил и майка му се преселват в Плевен при баща му. Петър завършва гимназия в Плевен и Висшия инженерно-строителен институт в София. Има приятели сред софийската художествена интелигенция, включва се в самодейната театрална трупа на Института, член е на чехословашкия клуб в София, където по-късно става ръководител на младежката секция. В България работи като проектант в „Главпроект“. Участва в проектирането на хирургически клиници в Пловдив, както и на хотели в „Златни пясъци“. През 1970 г. се завръща в Чехословакия. Работи в държавното предприятие „Ковопроект“ и в Патентното ведомство. Има дъщеря Елишка, която завършва Българското училище в Прага.

След 1989 г. Петър Попов се занимава активно с обществена дейност. От края на 1989 г. е член на Гражданския форум. Избран е от квотата на Гражданския форум в органите на местното самоуправление в една от градските части на столицата. През 1991 г. става местен представител на Гражданската демократична партия.

Българското родословно дърво на инж. Петър Попов

Поповците (Папазите) имат корени в Троянско и са потомци на опълченеца Васил поп Стефанов (известен и като Васил Попов).

Според преданията роднините на инж. Петър Попов от Банско имат далечна родствена връзка с Паисий Хилендарски. Много от тях били свещеници. Прадядото на инж. Петър Попов - Васил поп Стефанов произхожда от потомствен род на свещеници и учители. Учил е в килийното училище на баща си, протоерей Стефан поп Димитров Дудев, което се помещавало в родната им къща в махала Кичура в с. Орешак.

17 годишният Васил става доброволец в Опълчението. Участва в Руско-турската война в състава на Трета опълченска дружина с командир подполковник Павел Калитин. Именно на тази дружина е било поверено Самарското знаме. По време

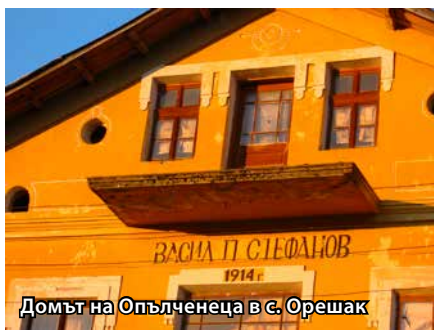
Семейството на Опълченеца, 1901 г.

на героичната битка срещу Централната османска армия при Стара Загора подполковник Павел Калитин с героични усилия успява да спаси знамето от турски плен, но пада от коня, пронизан от турски куршуми. То е изнесено от бойното поле след свиреп ръкопашен бой от спонтанно формираната се „Знаменна група“, в която е и Васил поп Стефанов. Васил поп Стефанов е носител на орден, на медали и грамоти, записан е в „Български военен алманах“ (1926 г.), а портретът му е изложен в Музея на гр. Троян. През 1934 г. е поканен да присъства на освещаването на паметника на Шипка на връх Св. Никола, тържествено открит от цар Борис III. Става почетен гражданин на гр. Габро-

Семейството на Васил П. Стефанов, 1920 г.

во през 1922 г., а в родното му село Орешак има улица на негово име. За рода на Папазите – Попови и Опълченеца Васил Попов, пише в книгата си „За миналото на село Орешак“ Иван Иванов Марински. След войната Васил Попов се отказва от пенсия и в замяна получава имот от 120 декара в Ловчански окръг, който след 9 септември 1944 е „национализиран“. Дядото на Петър Попов – Никифор, по стара семейна традиция е изпратен от семейството си да учи в Цариград за православен свещеник. Явно свещенослужението не е било по вкуса му, защото той рязко сменя предначертания от семейството му курс на обучение и се връща в род-

Домът на Опълченеца в с. Орешак

ното си място с белгийска диплома за гимназиален учител по математика. Като студент в Гент Никифор създава клон на земеделската партия. През Втората световна война е бил мобилизиран и тъй като е военен инвалид, е бил назначен за директор на Техническата гимназия в Ксанти -

Беломорска Тракия.

Синовете на Никифор – Парашкев и Васил Попови, завършват строително инженерство в чужбина. Бащата на инж. Петър Попов, Парашкев, е завършил в Бърно и Брауншвайг, а чичо му Васил Попов – в Мюнхен. Двамата сина на Парашкев - Петър и Васил Попови, също завършват строително инженерство – съответно в София и Прага.

Нелек е животът на бащата на Петър – Парашкев (Пашан) Попов. След като се дипломира, той става асистент на проф. Алфред Хавранек в Бърненската политехника. Посреща края на войната на барикадите в Прага. След 1945 г. работи като проектант в Бърно, но през 1948 г. е арестуван и изселен принудително в България. Успява да се върне със съпругата си в Прага едва през 1980 г. В семейство Попови има хора с различни професии – земеделци, свещеници, учители, инженери и офицери на Н.Ц.В. Борис III, някои от които са репресирани след 9 септември 1944 г. Обединява ги обаче свободолюбието, патриотизмът и активната обществена дейност, с която се занимават.

За рода Попови разказа инж. Петър Попов

Източници: „Българско военен алманах“, Иван Марински - „За миналото на село Орешак“, „Спомен за опълченеца Васил поп Стефанов“, Записки на полк. Димитър В. Попов

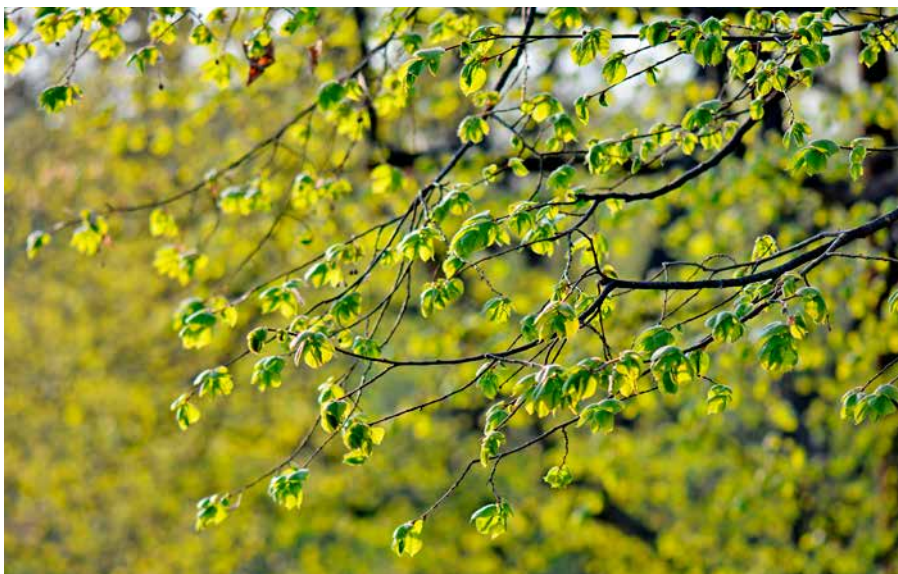
Снимка: архив

Слънчева храна

Зеленото ни успокоява

Само като гледаме напъпилите дървета, някак се отпусваме. Изведнъж се изпълваме с благодат.

Затова напролет сякаш сме благословени... Чудото на природата се превръща в скъп дар за всички нас. Ако ви се стори, че проблемите са станали много, най-добре се потопете в тази зеленина. Погледайте клончетата, по които напъпват листенцата, бавно се разтварят... И ще усетите как вътре във вас нещо се преобръща. Как в сърцето е останало едно-единствено... Любова.

Теменужката хармонизира душата

Най-бързо го прави, като вдишаме аромата ѝ. Изведнъж ни става по-хубаво. И в един миг забравяме тревогите.

Мъничкото цвете е цяло чудо. Първи французите започнали да използват есенциите му за производство на парфюм. Но теменужката прави чудеса и в кулинарията. Някъде я добавят в салатите. Известна е и рецепта за оцет от теменужки.

Ако ви измъчва главоболие, намерете някоя... Веществата, които излъчва цветенцето, помагат то да отминете. Заедно с това ни дава оптимизъм. Вярата, че хубавото е най-важната част от живота.

По стъпките ни да растат цветя

Красиво звучи, пък и е напълно постижимо... Прекрасно е човек да се обърне назад и да осъзнае, че от делата му са се родили хубави неща. А за да се случи това, най-важни са дребните жестове. Моментите, в които премахваме границите с другите.

Отворено ли е сърцето ни към всички същества, семенцата на доброто покълват. И е нужно наистина малко... Да сме усмихнати и приветливи, да изслушваме. Също и истината – и тя винаги помага! С нея печелим другите... И там, откъдето сме минали през живота, порастват цветя.

Снимки: Деница Проданова

Красимир Проданов

Накратко

Българското знаме се появи за първи път на наградите Оскар благодарение на актьора Димитър Маринов, който участва във филма на Стивън Спилбърг „Зелена

ната книга“. Лентата на режисьора Питър Фарели взе статуетки за най-добър филм и за най-добър оригинален сценарий. Тя донесе отличие и на актьора Махершала Али за най-добра поддържаща мъжка роля. На сцената се качиха още продуцентите и целият екип, сред които Димитър Маринов с българското знаме.

На 21 март в Европейския парламент в Брюксел в основната сграда на парламента бе открито изложбено пространство на името на българския политик, дипломат и финансист Атанас Буров. Решението е взето от ръководството на ЕП, а предложението е внесено от евродепутата Андрей Ковачев. Част от средствата за изработване

на бронзовата фигура на големия български демократ и общественик са осигурени от д-р Милен Врабевски от Фондация „Българска памет“. В официалното откриване на изложбеното пространство „Атанас Буров“ в сградата на Европейския парламент в Брюксел взеха участие министър-председателят Бойко

Борисов, председателят на европейския парламент Антонио Таяни и български евродепутати.

Димитровград в Западните покрайнини си върна официално името Цариброд, събщи БНР. Наименованията „Димитровград“ и „Цариброд“ ще са еднакво валидни в официални документи и пътни знаци в Република Сърбия. В присъствието на посланика ни Радко Влайков и евродепутата Андрей Ковачев на сградата на общината бе поставена табела с името на община Цариброд на сръбски и на български език.

Президентът Румен Радев удостои през месец март полския артист и режисьор Ян Енглерт с почетен плакет „Св. св. Кирил и Методий“ в знак на признание за неговия значим принос към съвременното изкуство и популяризирането на българската култура. Председателят на Комисията по културата и медиите Вежди Рашидов връчи на любимия на няколко по-

коления българи артист, пресъздал образа на отец Ередия във филма на Вълго Радев „Осъдени души“, почетен плакет на Народното събрание. На тържествена церемония в Кино „Одеон“ Ян Енглерт, който е директор на Народния театър във Варшава, бе удостоен с титлата Доктор хонорис кауза на НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“.

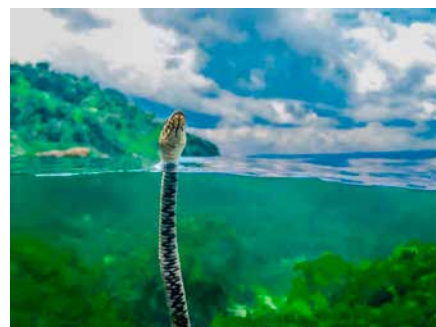
Пет болници в България - в Перник, Стара Загора, Сливен, Тетевен и Велико Търново - получават дарения от принцеса Теофана фон Саксен, събщи Bulgaria ON AIR. Благодарение на усилията на Саксон-

ската принцеса с български корени до момента в България са доставени общо 3 хиляди болнични легла.

Българската държава откупи най-известния оригинален портрет на княз Александър I Батенберг с царски инсигнии от художника Карл Дилиц и три подноса, дарени от жителите на Русе, Ловеч и Берковица. През 2019 г. се навършват 140 години от избирането на Александър Батенберг от Великото Народно събрание за княз на България.

Тодор Димитров от Варна спечели 1 място в категория COMPACT в един от най-престижните Международни конкурси по Подводна фотография - Our World Underwater („Нашият подводен

свят“). Наградената му снимка е озаглавена „Кой е тук“ и е снимана на нос Галата.

Магията на старите илюстрации

Днес наричаме такива книги албуми, а навремето са били по-скоро научна литература – наръчници да познаваме по-добре света

Изкуството и науката се преплитат

При това красиво, както си личи по старите ботанически книги. Крят в себе си истински съкровища. Илюстрации, които сякаш ни водят в един по-друг свят...

Във времената, когато фотографията още не е съществувала, това бил единственият начин за научно описание – като се нарисува наблюдаваният обект... Така възниква едно особено течение, което в наши дни се определя като „ботаническа илюстрация“. Началото ѝ може да се търси още във втората половина на 17. век. Тогава времената са били благодатни за откриватели. Един от първите големи художници, избрали ботаниката за свое признание, е *Мария Сибила Мериан*. Тя всъщност е и известен за времето си биолог, посветила много време на ентомологията. Изследва както растителния, така и животинския свят. Влага изключително големи усилия в това да наблюдава – и съответно да рисува насекомите. Днес са ни известни рисунките ѝ на общо 186 вида насекоми, като всички те са проследени в продължение на целия им жизнен цикъл. След пътуването си до Суринам публикува и книга за насекомите там. Един от най-големите ѝ почитатели е самият Петър Велики.

Мериън Норт

Кралски любимец бил и друг илюстратор

Лично Мария Антоанета – тя е последната френска кралица, назначила *Пиер Жозеф Ридут* за свой придворен илюстратор. Основната му работа била да рисува цветята в кралската градина. В негова страст се превръщат розите. По-любопитното обаче е друго... Албумът му с цветя *Liliaceae*, който излиза в общо осем части между 1802 и 1816 г., се счита днес за втората най-скъпа печатна книга в историята на книгоиздаването изобщо. А на първо място е

Мария Сибила Мериан

„Птиците на Америка“ от художника-натуралист Джон Джеймс Одюбон.

Безценни са и рисунките на братята Бауер

Приносът на Франц и Фердинанд е наистина огромен – те творят между 1750 и 1850 г. Първият започва кариерата си в замъка Шьонбрун във Виена, но при едно пътуване до Лондон получава предложение, на което трудно се отказва – да стане главен илюстратор в Кралската ботаническа градина в Кю. Брат му пък в това време рисува флората и фауната в Гърция и Австралия.

Пиер Жозеф Ридут

Пиер Жозеф Ридут

Ан Праг

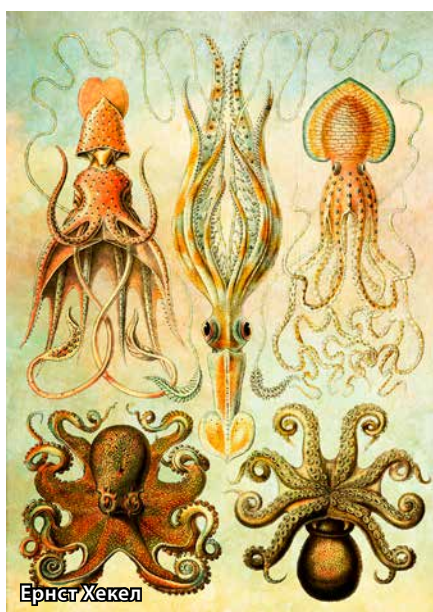
Повече от 20 книги създава Ан Праг

За творбите си използва цветна литография. Най-голяма слава ѝ носи книгата *The Flowering Plants*, в която Ан включва общо 1500 вида и над 300 рисунки. Успешно я конкурира една друга дама – *Мериън Норт*. Тя посетила десетки страни – само в Бразилия нарисувала общо сто вида, а в Индия пък двойно повече... За работите ѝ, съпроводжани често от открития, Кралската ботаническа градина построила отделна галерия. Дори започнали да я наричат Кралицата на Кю.

Специално внимание заслужава

Ернст Хекел.

Професор по зоология, той е един от най-големите пропагандатори на теорията на Чарлз Дарвин. Прекарва живота си в изучаване на флората

и фауната „от най-високия връх до най-дълбоки гълбини“. Илюстрациите му са изключително полезни от гледна точка на тогавашните познания за света на микроскопичните организми. Всичко, което създава, е прекрасен пример как изкуството и науката нявга са били едно. Много съвременни творци признават, че са повлияни именно от стила на Хекел. На пръв поглед рисунките му са фантазмагорични чудесии, но внимателното вглеждане подсказва, че ученият просто обрисова нашия собствен свят. Свят, който може би самите ние още не познаваме.

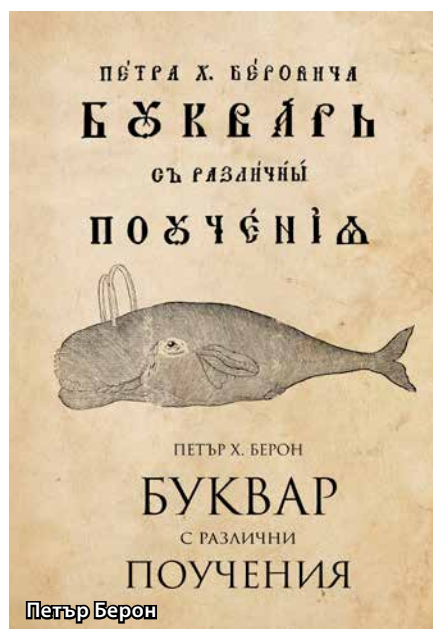
Има и българска следа

Най-известният наш естественик е *Петър Берон*. За неговия „Рибен буквар“ се говори като за венец на уси-

лията му да образува и просвещава. Но ученият е автор на повече от 25 тома научни съчинения. Характерно за епохата, в която е живял – от 1799 до 1871 г., работи в много направления. Прави химични експерименти, интересува се от философия, а наред с това е дипломиран лекар. За всеобхватността на кръгозора му добре говори фактът, че д-р Берон владее девет езика. Но природните науки остават негова слабост. Точно в „Рибния буквар“ могат да се видят някои негови творения.

Наука, отворена за бъдещето

Ботаническата илюстрация се развива в тон с технологиите и въпреки това в наши дни е повече изкуство,

отколкото научен принос. Все пак новите възможности разбудиха интереса към нея. Много ботаници или ентомолози създават например ефектни 3D презентации, на практика този тип рисуване намира приложение дори в ефектни кинопродукции. Главната характеристика на ботаническата и ентомологичната илюстрация пък е все същата... Със средствата на изкуството да събужда интерес към науката, да я изпълва с живот. И така по-лесно да си даваме сметка, че живеем в свят, който е бил и остава предизвикателство за любопитството на човека.

**За научната илюстрация разказа
Красимир Проданов**

Пражкият замък разцъфна първи

У нас е лесно – дойдат ли щъркелите, значи са ни донесли и пролетта! Но откъде идва тя в Чехия и по-специално в Прага?

Жив букет в сърцето на Прага

Нежността на лалетата

Правилният отговор е Храдът

Точно така, оказва се, че чешката столица се разпролетява откъм най-специалното място в нея... Има една мъничка оранжерия в замъка, където пролетта буквално се ражда. Става дума за ампировия парник на края на Кралската градина. В нея тукашните цветари показват уменията си, а заедно с това напомнят, че е време да се разпролетим и ние.

Усмивките са колкото цветята

Предпролетната изложба е много по-малка от бургаската Флора например, но въпреки това пълни сърцата. Защото това са на практика първите цветя след дългата и упорита зима. Провежда се едва от седем години, като има няколко цели... Една от тях е да покаже разнообразието на пролетни цветя, друга е да представи историята на самата Кралска градина. Наред с всичко това, представлява любопитен поглед и към всекидневното на Храда, който е и официалното седалище на чешкия президент.

Традицията всъщност е на векове

Благословени са народите, чиито предводители са влюбени в цветята! Мислим си го, като гледаме назад в историята на Пражкия замък. Самата

градина там била създадена по заповед на Фердинанд I през 1534 г. За целта са изкоренени лозята по хълмовете около двореца. Повече внимание на новата градина обаче обръщал вторият син на Фердинанд, той носел името на баща си. За кратко време възникнали кътове с рози, билки, подправки, били докарани и първите смокинови и дюлеви фиданки в тогавашна Бохемия. Градинарите отглеждали още лимони и портокали, но само в големи саксии, за да могат да ги предпазват от студовете.

Професията оттогава е на почит

Максимилиан II позволява някъде през втората половина на 16. век главният градинар да си построи къщичка направо в градината. Тогава това се сметнало за голям жест. Като благодарност пък градинарят добавил нови лехи – с красиви цветя от Сирия и Турция. Малко по-късно, по времето на Рудолф II, Кралската градина в Прага се сдобива и с лалета, а също нарциси, жасмини и още много други невиджани дотогава цветя.

Иглики във всички цветове на дъгата

Разбира се, през тези десетилетия в градината възниквали и много други елементи, при създаването на които най-голямо влияние имали господстващите в момента направления в изкуството и архитектурата.

Днешната ампирова оранжерия е на около 200 години

Първоначално тя приютявала камелиите, отглеждани в Кралската градина. Уникално е това, че в плановете на градината от онова време, запазени до днес, са отбелязани всяко дърво, всеки храст и цвете на нейната територия. Точно те показват колко усилия са влагали поколения градинари, за да е това кътче от Прага наистина неповторимо.

Още щипка пролетно настроение

Да се върнем обаче в ампировата оранжерия. Традицията тя да отваря врати напролет засега е млада. Провежда се под патронажа на съпругата на президента Земан – Ивана. Хубавото е, че посетителите научават и нещо повече за Кралската градина и дори за интериора на самото седалище на президента. Най-вълнуващи естествено са цветята. Само нарцисите в оранжерията са повече от 50 вида. Истински вдъхновяват с разнообразието си и лалетата. Градинарите се гордеят със сбирката си от скалисти видове. Оказа се, че в дивата природа лалетата растат точно по този начин – върху каменисти и пясъчливи брегове например. А ако питате пък за най-уханно пролетно цвете, безспорно това е жасминът!

Хубаво е и в нас да е пролет

Така си тръгва човек от Кралската градина... Открил, че пролетта е и във въздуха, но и в сърцата ни. Безспорно, това е сезонът, който ни прави по-мили и усмихнати. Най-добре да го покажем и в отношенията си с другите. А вдъхновение нека са ни цветята!

За Кралската градина и пролетта в нея с думи и снимки разказаха Краси и Дени Проданови

Изложбата предложи и нетипични пролетни видове

Нарцисите в огромното си разнообразие се бяха превърнали в един от акцентите

Като гледа човек тази красота, сърцето ликува

Актрисата Бойка Велкова: Мечтите се сбъдват с много труд и с красиви срещи

Бойка Велкова завършва НАТФИЗ в класа на проф. Димитрина Гюрова, а по-късно специализира в про-словутия театрален институт „Лий Страсбърг“ в Ню Йорк. Работила е в Драматичен театър - Русе, Драматичен театър - Пловдив, Театър „София“, театър „Българска армия“, а от 2009 г. е в трупата на Народния театър.

Бойка Велкова

Разкажи ми за детството си, Бойче. Какво дете беше? Каква искаше да станеш като пораснеш? Какви бяха мечтите ти?

Моето детство беше бурно и красиво. Израснала съм на село – през летните ваканции – при баба и дядо, на които помагах, с много животни наоколо, сред природата. В същото време играех с децата и ги командвах. Обичах да командвам: или бях в ролята на учителка, или в някаква друга роля, но пак начело на играта. Бях едно буйно дете с дрезгав глас, много лунички и червени коси.

Когато се осъзнах като голям човек – вече като ученичка в гимназията – ми се прииска да стана археолог. Обичах да чета книги за разкопки, и това беше моята мечта.

А кога те споходи идеята за балет, за сцената...?

Театърът, и въобще актьорското майсторство, бяха идея на майка ми. Тя обичаше изкуствата и аз просто я послушах. Като повечето деца, аз се съпротивлявах, но за малко, а днес съм й много благодарна, защото не мога да си представя да се занимавам

с нещо друго, което да ме прави толкова щастлива. Майка ми първо искаше да стана балерина, така че тръгнах в балетно училище, но много боледувах, а в балета, прекъснеш ли за една година, всичко се проваля, защото тялото постоянно трябва да се поддържа силно, готово за всякакви експерименти, и точно когато растеш една година прекъсване с балета е много. Културата на движението, обаче, остана във мен – грацията на балерината, стойката, всичко това се съхрани във времето, но, уви, не можах да продължа. Тогава майка ми каза: „В такъв случай, ще станеш актриса.“ Три години кандидатствах във ВИТИЗ, без да ме приемат: готвих се много сериозно, но не си вярвах много, затова последната година сякаш вече беше въпрос на живот или смърт – или трябваше да вляза, или да се разделя завинаги с мечтите на майка ми. И успях!

Разкажи ми за Теодосий и музиката в живота ти.

Музиката винаги е била част от живота ми, защото в балетното училище се свири на пиано – това е задължителен предмет, танцувах всеки ден под звуците на пианото, така че музиката винаги е била в мен и с мен, а Теодосий ме обърна към фолклора, към джаза, към импровизацията, към други неща, които не бях открила сама преди това. Бях слушала предимно класическа музика и такава свирех на пианото. Но срещата ми с Теодосий е знаменателна: не само по отношение на музиката, а въобще в живота ми. Теодосий е човек, който стои на трон в сърцето ми.

Като говорим за различните изкуства, занимава ли ти се с още някакво изкуство, например с писане?

Занимава ми се, да. Опитвам се, например, да рисувам. Ходя на уроци. Занимавам се също и с пеене – ходих на уроци. Театърът обаче е толкова всепоглъщащ, че не ми оставя много

време за новите неща, към които определено проявявам любопитство. Нямам самочувствие на писател, въпреки че много чета. В театъра съм играла велики автори-драматурзи, които са ме направили актриса. Дълбокият сериозен текст те прави по-добър актьор, по-добър режисьор, той те води в невероятни светове, дава ти възможност да изследваш човешката природа, комплексите на хората, техните страхове, така че писането е нещо много интересно, но аз нямам самочувствие за него. Обаче знае ли човек?! Един ден може и сама да се изненадам.

Както казват, количествените натрупвания водят до качествени изменения, какъвто май е и твоят случай със захващането ти с режисурата? Как стана това?

Започнах да се занимавам с режисура, защото за кратък период от време останах без работа като актриса. Всъщност, никога не съм била без работа – моите представления са се играли винаги, и то дълго време (напр. „Козата, или коя е Силвия?“ на Едуард Олби, реж. Явор Гърдев, в Народния театър – вече осма година се играе), но говоря за нови предизвикателства и нови неща, които да поддържат актьорската ми природа, защото един актьор, ако не упражнява професията си, сетивата му закърняват, получава страхове от сцената и какво ли още не. А за да не се стига дотам, си струва не да мърмориш по кафенетата и да се оплакваш, а да направиш нещо в тази посока, ако това е твоята посока. И понеже си мисля, че по този начин затварям кръга – била съм винаги на сцената в театъра и са ме гледали от долу, сега става обратното: аз гледам другите от долу и им помагам с каквото мога, споделям с тях своите идеи, мисли и емоции по дадена пиеса. Така че в един момент обръщането ми към режисурата стана необходимо. Чувствам се чудесно в ролята си на режисьор, защото продължих в театъра, а не нещо друго, съвършено различно, и освен това, научих още много нови неща. Благодаря на моите преподаватели и на всички големи режисьори, които съм срещнала в работата си.

Би ли се занимавала с преподавателска работа, интересно ли ти е това?

Бих, да, и съм се занимавала – с малки деца, в школата към НАТФИЗ – но това е много уморително, в този период имах много работа в театъра, нямах сили за всичко, и се отказах. Сега се чувствам готова да споделя опита си със студенти, само че не са ме поканили.

Коя Муза е най-силната в работата ти в момента? Коя е най-голямата ти любов? Коя е най-голямата ти страст?

Ако говорим за музи, най-силната е Театърът, разбира се, но най-голямата ми страст е към любимите ми хора – към родителите ми, към Теодосий и сина ми Тео. Имам изключително семейство – прегръщам ги и им благодаря за търпението и за разбирането, защото получих наистина дълбоко разбиране за моите щения за театъра. И след това е Театърът, разбира се. Затова и учих театрална режисура, за да науча повече за него. Театърът наистина ми е страст. Благодарна съм на директорите на театри, че ми се доверяват в тази посока.

Какво предстои сега?

Дипломният ми спектакъл „Пътят към Афродита“ по Исабел Алиенде, с който завърших режисура, продължава да се играе. В Народния театър режисирах пиесата „Цветът на дълбоките води“ на Оля Стоянова – една пиеса за две велики кралици, променили своето време – Мария Стюард и Елизабет Първа. След това направих спектакъла „Усещане за любов“ – едно представление по любовна лирика и любовни текстове. Излезе и премиерата на Бургаския театър на „Призраци“ от Ибсен.

И в трите представления участваш и като актриса?

Ами да, в Бургас директорът ме покани. Участието ми, разбира се, не е задължително. Но много любими мои колеги го правят – ето например Мариус Куркински – с такава лекота режисира и играе моноспектаклите си. Работата наистина е двойна в тези случаи, защото трябва да си по-пръв от всички, в смисъл, готов с текста, както и с всичко друго, за да не се губи време. Не е нещо ново, но е тежко. И предизвикателството, естествено, е много голямо. Освен това, имаш пълен контрол над цялото представление,

винаги, което, може би на някои актьори не се харесва, но театърът е математика, както казваше моят скъп колега Стоян Камбаров, трябва да се уважаваме един друг и наистина да знаем какво се случва от т. А до т. Б. Да не допускаме хаос. Да не си мислим, че понеже днес режисьорът не ни гледа, можем да правим каквото си искаме, да импровизираме случайно и т.н.

Как се сбъдват мечтите?

Мечтите се сбъдват – за мен – с много труд. И с много срещи – красиви срещи – които те вдъхновяват, които ти дават кураж да си вярваш повече, светлина... така. Моите мечти така се сбъднаха.

А какви са мечтите ти към днешна дата?

Да се развивам добре като режисьор. Да продължавам напред и да съм здрава.

Какво се променя с годините в ценностната ти система?

Надявам се да съм помъдряла. Защото си струва да помъдрееш. Струва си да си по-толерантен, по-разбираш, по-състрадателен, помагаш... Мисля, че това са хубави неща, които, ако се постигнат, човек запълва пъзела. Защото, през каквото и да минаваш, ако не стигнеш до едно сериозно осъзнаване и ако не разбереш кой си всъщност, оставаш като частица от Брауново движение – без посока.

Златна Костова

„Пътят към Афродита“

Снимки: личен архив на Бойка Велкова

Изложба „Места и лица от Родопите и Беломорието“

На 12 март 2019 година в Българския културен институт в Прага беше открита изложбата на Крум Савов (1882–1949) „Места и лица от Родопите и Беломорието“. Проектът представи фотосите на Крум Савов (1882–1949), един от доайените на българската фотография.

Снимка: архив на БКИ

Иво Хаджимишев – куратор на изложбата, Итка Троянова и Галина Тодорова – директор на БКИ

Специален гост на събитието беше българският художник-фотограф и журналист Иво Хаджимишев, по чиято идея е създадена изложбата. Фотографиите са част от съхраненото културно-историческо наследство на Държавния архив в Смолян, на Историческия музей в Асеновград и на Регионалния етнографски музей в Пловдив.

Приветствени думи към гостите на събитието отправи директорът на Българския културен институт в Прага Галина Тодорова. Известният български фотограф Иво Хаджимишев представи най-напред портрета на Стою Шишков – български етнограф, книжовник, историк, основател на печатни издания, посветени на Родопите и основоположник на Регионалния исторически музей в Смолян. Шишков е благодетел на автора на изложбата – Крум Савов, финансира неговото образование и го подпомага в работата.

Хаджимишев подчерта, че фотосите на Савов са иновативни за онова време, в което са се правели само три вида фотографии: портрети, сватби и погребения. Изключителното в тези фотографии е това, че е проследен животът на планинците. Те са особено ценни, защото благодарение на тях сега пред нас оживя-

ва някогашният бит.

След смъртта на Крум Савов дъщеря му, Недялка Атанасова, подарява целия архив на баща си на списание „Родопи“ – 1000 фотоплаки. Условието е да се публикува по една снимка с нейната история в списание „Родопи“, чийто редактор по онова време е Николай Хайтов.

„В 80-те години на миналия век за първи път видях част от тези фотографии като репродукции и бях впечатлен. Практически аз събрах ръководството на музеите в Смолян, Асеновград и Пловдив и те се съгласиха да направим общо тази изложба. Тя тръгна от Министерството на културата, след това бе показана в Асеновград, Смолян, Пловдив и сега е тук, в Прага. На разположение е за предложения от други столици. Много е приятно, че БКИ в Прага е първият ни домакин извън границите на България“, каза Иво Хаджимишев. В своята реч той спомена, че изложбата, която виждаме днес, съчетава ума на Стою Шишков, таланта на Крум Савов, добрината и коректността на неговата дъщеря, изпълнителността на Николай Хайтов и професионалното отношение на музейните работници в България, които грижливо са съхранили това културно наследство. Не на послед-

но място той изтъкна подкрепата на семейство Робърт и Нели Гипсън, благодарение на чиято финансова помощ имаме възможността да видим изложбата и да разгледаме книгата „Места и лица от Родопите и Беломорието“ (Архивът Гипсън III, 2016), съдържаща 130 фотографии. Иво Хаджимишев сподели за списанието „Българи“, че мисията на целия проект е не само да се събере историята на България в красиви и стойностни фотографии с документална и художествена стойност, а и да ги представи пред Европа. Той добави, че би искал да се знае повече за даровитите и образовани майстори, работили по българските земи. Изложбата разкрива света на ро-

Крум Савов

Снимка: архив

допчаните от началото на XX век и хармонията между хората от различен етнос, живели задружно в едни нелеки времена. Фотосите на Крум Савов позволиха да се докоснем до красотата на българската фотография от края на 19-ти и началото на 20-ти век. Тази съхранена българска културно-историческа памет е безценен дар за поколенията.

Раиса Андонова-Щурм

Крум Савов - фотографът на Родопите

Крум Савов Келпетков е роден на 22 октомври 1882 г. в Устово, днес квартал на Смолян в семейството на Сава Келпетков и Недялка Келешева. Баща му, Сава Келпетков, е брат на свещеник Атанас Келпетков – касиер на Капитан Петко войвода. Другият му чичо е свещеникът и просветител Константин Дъновски – баща на Петър Дънов. Крум Савов остава без баща още като малък. За него се грижи неговият роднина Стою Шишков – известен родопски краевед. 15-годишният Крум започва работа в София в книжарницата на издателя Тодор Чипев, а по-късно Стою Шишков му помага да постъпи в Картографския институт в София, където изучава изкуството на фотографията. Със спечелените 100 златни български лева от лотарията през 1901 г. младият фотограф си поръчва фотоапарат от чужбина, но трудно се издържа и напуска столицата. През 1902 г. открива първото фотоателие в Чепеларе. От следващата година редовно придружава Стою Шишков в научните му походи. Години наред Савов разнася тежката фотографска техника по градове и села, по планини и гори, а плаките пренася с мулета, за да може да документира за бъдещите поколения живота в Родопите и Беломорието в началото на 20 век. Не му е било лесно, защото хората тогава са страдали от предрасъдъци и се страхували да се снимат, но талантливият фотограф успява да ги спечели за своята кауза и те „сострахом се кадросвали“ за спомен от „чепеларския кадраджия“. Снимки на Крум Савов са публикувани в редактираното от Стою Шишков и Васил Дечов списание „Родопски напредък“, както и в списанията „Родопски преглед“ и „Родопи“. През 1905 г. той заснема Роженския събор и така увековечава цели родопски родове и автентичните им носии. Успява да направи снимки на някои родопски комити и на четата на Пею Шишманов преди нейното разпускане. Някои фотографии отразяват покръстването на българските мохамедани. Редица от снимките му илюстрират книгите на Стою Шишков. Още като начинаещ фотограф Крум Савов участва на световните фотографски изложения в Лиеж (1905 г.) и

Комитата Тодор Хвойнев (седнал в средата с бастуна) сред приятели и съмишленици на Рожен на 27 юли 1909. Снимка: Крум Савов

Лондон (1907 г.), където печели медали и специални дипломи. В България тогава няма цинкография и младият родопчанин поръчва изработването на клишетата в Прага, за да може да отпечата снимките.

На Световното фотографско изложение в Лиеж, Белгия на особен интерес се радва снимката му „Столетниците“, изобразяваща 120-годишната баба Василка и стогодишният ѝ син от село Павелско. На многобройните въпроси за столетниците от снимката Крум Савов отговаря, че „... във всяко родопско село има по десетина столетника и тяхното дълголетие се дължи на чист родопски въздух, на бистра студена родопска вода, на вкусен родопски качамак и на брано кисело родопско мляко.“

През 1910 г. Савов се жени за Катерина Чиликова, с която имат пет деца, три от които остават живи – Борислав, Илия и Недялка. Цялото семейство се преселва в Асеновград и през 1912 г. фотографът открива свое ателие в Станимака (Асеновград). Ателието в Чепеларе поддържа брат му Борис. По време на Балканската война и Първата световна война Савов е мобилизиран и е зачислен като фотограф на 21-пехотен полк. Така успява да „запечата“ за поколенията ужасите на войната. Творчеството му е своеобразна фотопанорама на Родопите, Беломорието и на хората, живеещи там, но отразява също така революционните борби и военните действия в началото на 20 век.

Ателието на Савов в Асеновград се превръща в клуб и зала на „Родопска културна дружба „Рожен“, основано през 1928 г. Фотографът е сред главните организатори на земляческото сдружение, като взема участие и в драматизациите, поставяни от дружбата. Умира през 1949 г. след кратко боледуване.

Според Николай Хайтов творческото дело на Крум Савов – този летописец на Родопите – остава недооценено и непроучено. Фотографът оставя богат архив от фотоси, плаки и редица документи. Те се съхраняват в Държавния архив в Смолян, Историческия музей в Асеновград и Етнографския музей в Пловдив. Фотографиите на Крум Савов са дигитализирани благодарение на Иво Хаджимишев с финансовата подкрепа на Нели и Робърт Гипсън. Така се ражда изложбата „Места и лица от Родопите и Беломорието“ с 53 снимки.

През 2016 г. е издаден и двуезичен фотоалбум „Места и лица от Родопите и Беломорието“, съдържащ биография на твореца, написана от Зоя Начева, предговор от Иво Хаджимишев и над 140 фотографии на Крум Савов. Така уникалното фотографско наследство на Крум Савов става достояние на широката общественост както в България, така и в чужбина.

Мария Захариева

Използвана е информация от книгата „Места и лица от Родопите и Беломорието“

Тасула Зисаки-Хили за героичната съдба на „малките“ хора

Тасула Зисаки-Хили е типичен пример за гръцки космополитизъм. Родена в Румъния, расла и получила средно и висше образование в България, омъжена за англичанин, с когото, заради работата му като преподавател в Техническия университет в Прага, повече от две десетилетия живее в чешката столица. Където и да е обаче, има ли гръци край нея, тя е щастлива. А появят ли се сред контактите и български, щастие то й е двойно. Така се и запознахме. Харесахме се от пръв поглед – навярно заради Пловдив. Докато аз съм учил в Руската гимназия, тя е била ученичка в Английската, делели са ни само няколко метра. Веднага намерихме общ език, открихме общи познати, почувствахме се дори близки, след като стана дума, че и двамата изпитваме приятелски чувства и възхита към журналиста Костадин Чонов (светла му памет!). Често се виждахме в Прага, най-вече на мероприятията, организирани от сдружение „Възраждане“, чийто активен член съм, или на гръцки чествания, където Тасула играе най-важната роля, защото е председател на сдружението на гръците в чешката столица – „Гръцка община“.

Тасула Зисаки-Хили представя българския превод на книгата си „Гражданската война в Гърция (1946–1949) и съдбата на политическите емигранти“

Тасула, в България се използват словосъчетания „български“ турчин, евреин, арменец... Като имам предвид, че си расла в България, българското ти образование, безупречния ти български език, мога ли да те нарека българска гъркиня?

А, не! Аз съм и гъркиня, и българка, както и всичко друго, защото по душа съм интернационалистка. Лесно мога да принадлежа към всеки един народ, който познавам. Това почувствах и в България, и в Того в Африка, и в Катар, и в Кипър, разбира се и в Чехия, където имах възможност да живея и да се запозная с културата ѝ. Всеки народ крие много богата култура. Където и да живея, искам да опозная съответния народ, да принадлежа към него. Разбира се, нещо друго е какво смятам за своя родина. Щастлива съм, че аз имам две родини – Гърция и България.

Драго ми е да чуя всичко това.

Още от предговора на книгата ти „Гражданската война в Гърция (1946–1949) и съдбата на политическите емигранти“ става ясно, че тя съдържа разкази на гръцки политически емигранти и на децата им. Ти самата също си дъщеря на гръцки политически емигранти и тяхната съдба е сходна с тази на твоето семейство. Това ли те накара да направиш тези интервюта и да ги събереш в книга?

До този момент много малко книги се бяха появили за съдбата на тези обикновени хора. Подобни книги се пишат най-вече за ръководителите на движенията, а не за „малки“ герои като моите, които дори и не подозират колко героичен е животът им. А и беше крайно време, тъй като много от тях, за съжаление, вече не са между живите. Искаше се много време за всяко интервю, понякога оставах и да преспя у домакините, за да може да отворим овехтялото куфарче, в което мнозина от тях пазят

своите спомени, своя живот, своята съдба. Анализът на всяко едно интервю също изискваше доста време, защото трябваше да проверявам и паметта им. Известно е, че човешката памет не винаги е достоверна. И за това пиша в книгата си.

Трудно ли ти беше? Всеки ли от тези, които помоли за интервю, разказваше с охота?

Не ми беше трудно, защото, въпреки че им е много болезнено да говорят за съдбата си, бях приета от всички с много обич и доверие. А това е много важно, да имаш доверието на човека, с когото събеседваш. В нашата съдба има много общи неща, да, всеки говореше свободно, защото бях спечелила доверието им. Те добре знаеха, че аз няма да злоупотребя с техния разказ за корисни цели, както това се прави днес от много така наречени историци, които мислят най-вече дали ще се харесат на този или онзи, на издателя, на властващите...

Как бе посрещната книгата от гръците в Чехия? А в Гърция?

В Гърция книгата излезе през 2009 година, а на чешки е преведена през 2013 година. И в Гърция, и в Чехия бе изчерпана бързо. И досега се търси. На чешки я купиха много от гръците (въпреки че я имаха вече на гръцки), за да могат да я прочетат младите, тъй като второто и третото поколение гръци чете по-лесно на чешки. Това ме радва, защото изпитвам отговорност и задължение към тези хора.

Естествено бе книгата най-напред да се преведе на чешки, за ес-

тествен намирам и последвалия превод на български. Как я приеха твоите сънародници в София?

Има ли подобна книга за емигрантите в България? Не изразиха ли съжаление, че техните съдби не са станали обект на същия интерес?

Да, гърците в София ме приеха като своя сестра! Някои ме помнеха като малка от Дома за гръцки деца в Павел баня, където майка ми беше медицинска сестра. Други пък познаваха сестрите ми от детските домове в Габрово, в Ягода, а имаше и един мъж от Пловдив, с когото се познаваме още от подготвителния клас в Английската гимназия. Тези, които бяха прочели книгата (бяха дошли на премиерата в София на 15 януари), говореха за нея със сълзи на очи. И почти всеки купуваше по две, дори по три книги – за децата, за внуците, за приятели българи. Посрещнаха ме много трогателно, някои дори се разплакаха. И аз си поплаках. То ние, гърците, както плачем, тъй и започваме да пеем и да танцуваме. Така стана и в София. Трябва да кажа, че Краси-

мир Лозанов от „Жанет 45“ представи книгата с много ентузиазъм и доста трогателно. В България излезе една книга за гръцките емигранти, но по мое мнение българският автор е доста тенденциозен и малко знае за съдбата на тези хора. Мнозина ме помолиха да напиша подобна книга и за гърците в България. Ще видим...

Гърците са пръснати из целия свят. Не мислиш ли, че ще е добре книгата ти да се преведе и на световни езици, да речем английски, немски, френски, руски?

Не знам, аз съм малко по-скромен човек и нямам такива амбиции. Превела съм книгата на английски, мъжът ми Робин Хили я редактира, но още не знам дали ще я дам за печат. На руски не е преведена, въпреки че имах такова предложение.

Как се чувстваш в Пловдив след толкова дълго отсъствие? Какво ти направи най-силно впечатление в новия му облик?

Да, новият облик. Сградите, които

помнех в добро състояние, са почти рухнали. А хората... Хората не ми изглеждат щастливи, виждах загрижени лица, с много гняв в тях. Е, сега, като е столица на културата, Главната улица е поспретната, но ми ставаше мъчно като срещам пенсионери, виждах загриженост, много тъга. Аз напуснах България през 1974 година. Помня чистите улици, спокойствието у хората, веселите компании..., всичко беше някак по-хубаво. Но кой знае, била съм млада, а всички идеализираме младостта си...

И за логичен финал на нашия разговор: Какво е за теб България, какво сме за теб ние, българите?

България е втората ми родина, българите са мои братя и сестри. Българският народ е като гръцкия - изстрадал, но с голямо сърце и широка душа.

Благодаря ти, Тасула! От голямото си сърце и с широката си душа!

Васил Самоковлиев

„Гражданската война в Гърция (1946–1949) и съдбата на политическите емигранти“

През януари 2019 г. в София, Пловдив, Стара Загора и Асеновград беше представена книгата „Гражданската война в Гърция (1946–1949) и съдбата на политическите емигранти“ от Тасула Зисаки-Хили. Книгата е издадена от издателство „Жанет-45“ и съдържа разкази на политически емигранти и техните деца, които живеят в принудителна емиграция повече от 30 години в Чехословакия и в други държави от бившия социалистически блок. Авторката е запечатала спомените на много от тях за Гражданската война в Гърция и за трънливия път на емиграцията.

Щастливи обстоятелства ни срещнаха тази година през януари в Пловдив с Тасула Зисаки-Хили. През 2009 година Тасула издаде в Атина книгата си „Гражданската война в Гърция (1946–1949) и съдбата на политическите емигранти“, няколко години по-късно книгата излезе и на чешки език. Знаех, че авторката има силното желание тази ѝ творба да стигне и до българския читател и че племенникът ѝ Деян Костов вече работи по превода ѝ. За съжаление коварна болест отне живота на този млад, интелигентен мъж и той така и не успя да види издадена книгата. Малко от гостувалите чужди автори могат да се похвалят с толкова широко представяне на книгите им

в България. Заслугата е основно на издателите, които не са пропуснали факта, че в България също има гръцки емигранти и че българите не са равнодушни към историята на съседите си. А в случая този къс история стига до тях чрез разказите на обикновени хора, преживели личната си драма и понесли своята болка и носталгията си по родината в една далечна, съвсем различна от Гърция Чехословакия. На 15 януари в София, в клуб „Книгата“, се състоя премиерата на „Гражданската война в Гърция (1946–1949) и съдбата на политическите емигранти“ със специалното участие на Божана Апостолова и на литературния критик, поет, преводач

и журналист Георги Ангелов. На 22 януари пловдивският писател и поет Йордан Велчев, редактор на изданието, представи книгата за съдбата на гръцките политически емигранти в читалище „Родина“ в Стара Загора. Той говори и на премиерата в Пловдив, която се състоя на 22 януари в едно от кафенетата в Дома на културата „Борис Христов“. На 26 януари Тасула Зисаки-Хили бе скъп гост на гръцката общност в София, а на 29 януари участва в представянето на книгата в читалище „Родолюбие“ в Асеновград. Авторката беше поканена също така да участва в радио- и телевизионни предавания.

Васил Самоковлиев

140 години от приемането на Търновската конституция

През пролетта на 1879 г. българският народ става свидетел на един нечуван за него до този момент акт – приемането на първата конституция на възстановената българска държава. Тя е демократична за времето си и с малки прекъсвания съществува повече от половин век.

Учредителното събрание се провежда в стария турски конак във Велико Търново, изградена през 1872 г. от майстор Колю Фичето. Днес сградата е музей „Възраждане и Учредително събрание“.

В резултат на Руско-турската война (1877–1878) след петвековно османско владичество българската държава отново се появява на картата на Европа. В навечерието на войната се създава Канцелария за Гражданско управление към Главното командване на руската армия, оглавявана от княз Владимир Черкаски. Тя има за задача в хода на военните действия да положи основите на административното устройство в освободените територии. След неговата смърт (в деня на подписването на Санстефанския мирен договор) на нейно място се създава Съвет на императорския комисар, начело с княз Александър Дондуков-Корсаков, който оглавява Временното руско управление в страната. Според Санстефанския мирен договор, България се създава като автономно княжество с конституционно управление под властта на султана. Член 7 от договора предвижда събрание от български първенци (нотабили) да бъде свикано в Пловдив или Търново, за да изработи и приеме преди избора на княз под надзора на руския императорски комисар и в присъствието на османски комисар Органически устав (конституция) на

Княжество България. Подписаният от шестте Велики сили Берлински договор на 1 (13) юли 1878 г., който значително намалява територията на българското княжество, потвърждава чл. 7 от Санстефанския договор с тази разлика, че Пловдив отпада като евентуално място за свикването на Учредителното събрание, тъй като остава в пределите на Източна Румелия.

Една от основните задачи на Временното руско управление в страната е изработването на основния закон на новоосвободената държава.

Още преди свикването на Берлинския конгрес, през пролетта на същата година руското правителство издава две инструкции, в които очертава основните задачи на Временното руско управление в страната. Една от тях е изработването на основния закон на новоосвободената държава. Предвижда се тя да бъде конституционна монархия начело с княз, избран от народа с ограничени правомощия и одобрен от Великите сили и султана. Той ще назначава министрите, които ще бъдат отговорни пред Народното събрание. За депутати

могат да бъдат избирани само грамотни мъже над 25-годишна възраст, които имат недвижимо имущество или плащат данък.

На Сергей Лукиянов е възложено да състави проект за Органически устав.

Тъй като мнозинството от българското население не притежава достатъчно голям политически опит, руските управляващи са скептични, че бъдещите български народни представители ще бъдат способни сами да изработят основния закон на страната. Поради тази причина предварителното изготвяне на Органическия устав е възложено на княз Александър Дондуков-Корсаков. Макар че руското правителство решава български представители да не участват в изработването на първоначалния проект на конституцията, то им дава възможност да представят становището си въз основа на какви принципи да се изгради политическият строй на новоосвободената държава, които да отговорят най-добре на специфичните особености на страната и нагласите на българския народ.

Именно с тази цел през есента на 1878 г. княз Дондуков изпраща въпросник на 11 видни български общественици и 5 духовни лица. Възложено е на Сергей Лукиянов, ръководител на съдебното ведомство към Временното руско управление и близък до руските либерални кръгове, да състави проект за Органически устав. При изработването на проекта той използва някои положения от сръбската и румънската конституция. Първоначалният вариант има доста либерален дух. На пръв поглед изглежда странно как една самодържавна империя като Русия не само толерира, но не крие намерението си да даде на българите сравнително либерална за времето си конституция. Не бива

да се забравя, че подобно изискване фигурира в един от членовете на Берлинския договор, предвиждащо конституционната монархия като форма на държавно управление на българското княжество.

Освен това, самият император Александър II не е бил чужд на идеята да въведе конституционно управление в собствената си държава. Малко след смъртта му в личния му кабинет е намерен проект на конституция, дело на министъра на вътрешните работи граф Михаил Лорис Меликов.

По същото време в Източна Румелия европейска комисия, състояща се от представителите на шестте Велики сили, е натоварена със задачата да изработи Органически устав на автономната област.

С други думи, между двата проекта протича своего рода „съревнование“ и, съвсем естествено, Русия иска да се представи пред света като прогресивна държава. Не на последно място, авторите на проекта не искат новоизбраният княз на България, който се предполага, че ще бъде чужденец, да разполага с прекалено голяма политическа власт.

Тъй като Берлинският договор намалява продължителността на Временното руско управление от 2 години на 9 месеца, руските управляващи бързат да подготвят проекта за конституция в по-кратки срокове, защото искат нейното приемане, както и изборът на княз и на първото българско правителство, да станат в тяхно присъствие. Поради тази причина авторите на проекта не разполагат с

възможност да се съобразят с всички препоръки на българските общественици. Под внимание са взети тези, свързани със състава на Народното събрание, прерогативите на княза, въпроса за престолонаследиято.

Още през ноември 1878 г. готовият проект за конституция е занесен от княз Дондуков на императора за одобрение.

Според първоначалния вариант, България се създава като конституционна монархия начело с княз, който при възкачването си на трона полага клетва пред Великото народно събрание. Той е главнокомандващ и в неговите ръце се намира изпълнителната власт. Народното събрание, което може да бъде Велико и Обикновено, се състои от членове по право, по избор и от лица, назначени от българския княз. Парламентът има законодателни и контролни пълномощия, както и такива в областта на бюджета, но е лишен от законодателна инициатива. Тази функция трябва да поеме Държавният съвет, който подготвя законопроектите. Неговите членове (между 7 и 11) са назначавани от княза и избирани от парламента.

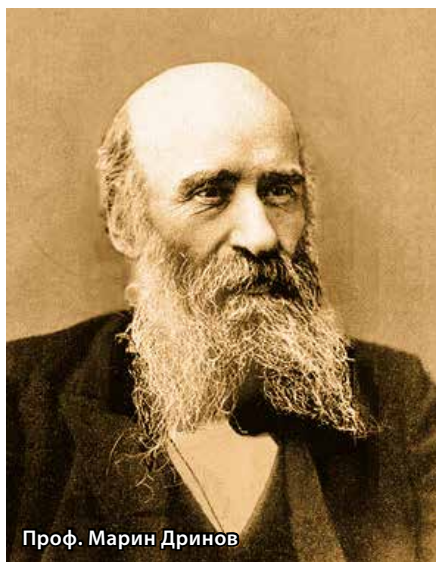
Първоначалният проект най-напред е прегледан от външния и военния министър, а след това от специална комисия, която внася в него известни поправки в по-либерален дух, предвиждащи намаляване правомощията на княза и разширяване тези на Народното събрание. Проектът е преведен на български език, отпечатан и раздаден на депутатите от Учредителното събрание.

Първото Учредително българско народно събрание

На 10 (23) февруари 1879 г. в сградата на бившия турски конак във Велико Търново княз Александър Дондуков-Корсаков открива Първото Учредително българско народно събрание. В старата българска столица цари изключително тържествена обстановка и невероятно въодушевление сред обикновените българи. На Първото Учредително българско народно събрание трябва да се обсъди и приеме основният закон на възстановената българска държава. Присъстват представители на шестте Велики сили и на Османската империя. Русия е представявана от руския дипломатически агент в България А. П. Давидов и от Сергей Лукиянов. Последният е пълномощник на княз Дондуков-Корсаков и има право на съвещателен глас в случай, че се появи необходимост от допълнително разяснение на отделните части на проекта. В същото време в речта си пред Учредителното събрание княз Александър Дондуков-Корсаков дава да се разбере, че българските народни представители имат пълната свобода да се изкажат относно държавното управление и на тях принадлежи окончателното решение, свързано с приемането на основния закон на княжеството.

Депутатите

Сред депутатите преобладават представители на българската интелигенция. Две трети от тях знаят френски език, а половината говорят и други чужди езици. 63-ма от делегатите са

Проф. Марин Дринов

Тодор Икономов – подпредседател на Учредителното събрание

Петко Каравелов – подпредседател

участвали в различни форми на революционните борби, вкл. и в Руско-турската война.

Броят на депутатите е 231 души, от които 1) по право на заеманата длъжност – 118 (председатели на губернските, окръжните и градските съвети, на съдилищата, представители на висшето духовенство); 2) по избор (избрани от окръзите на петте губернии) – 89; 3) посочени от императорския комисар – 21; 4) представители на различни учреждения (на Одеското българско настоятелство, на Рилския манастир, на Виенското благотворително дружество „Напредък“) – 3.

Още преди да пристъпят към работата по обсъждане и приемане на конституцията, част от депутатите предлагат в знак на протест срещу подписания Берлински договор Учредителното събрание да отложи заседанията си до решаването на „националния идеал“ – обединение на всички български земи в една държава. Проф. Марин Дринов даже настоява да не се избира княз. Тези настроения сред народните представители са повлияни и от присъствието на дошлите в Търново делегати от Източна Румелия и Македония. Друга част издига предложение парламентът да започне с обсъждане на проекта, но едновременно с това да изпрати меморандума срещу Великите сили. Един от лидерите на консерваторите, Тодор Икономов, предлага като компромисно решение княжеството да се откаже от своя статут и да се обедини с Източна Румелия и

Македония в една автономна област. Привържениците на втория вариант, т. нар. умерени, се оказват мнозинство, а от своя страна княз Дондуков успява да убеди депутатите да не се отклоняват от основната си задача.

Председателство на Учредителното събрание

За председател на събранието е избран митрополит Антим Видински, а за подпредседатели – Петко Каравелов и Тодор Икономов.

Макар че по това време в България все още няма политически партии, сред депутатите се оформят две политически течения – на либералите, които са мнозинство, начело с Петко Каравелов, Драган Цанков и Петко Р. Славейков; на консерваторите, чиито лидери са Григор Начович, Димитър Греков, Константин Стоилов, Тодор Икономов, Марко Балабанов.

На 10 март Учредителното събрание се заема с разглеждане на руския проект за конституция.

По предложение на К. Стоилов се създава 15-членна комисия, която да прегледа проектоустава и да излезе с конкретни предложения. В комисията влизат представители на двете политически течения и на духовенството. В своя заключителен доклад комисията предлага да се въведе имуществен и образователен ценз в изборите за парламент, да се създаде Сенат (Горна камара), който да бъде коректив на Народното събрание при приемането на законите. Горната камара трябва да се състои от 20-25

души на възраст над 40 години. От тях 10-15 да бъдат назначавани от княза пожизнено, трима да се избират измежду висшето духовенство, а останалите 6 или да бъдат излъчвани от средите на висшите съдии и университетските преподаватели, или да бъдат избирани от народа.

Въпросът „за“ или „против“ Сената предизвиква най-ожесточени спорове между либерали и консерватори.

Като част от тези спорове представлява словесният двубой между Т. Икономов и П. Р. Славейков. Първият изтъква, че българският народ не е достатъчно политически „зрял“, а за да се гарантира стабилността и вътрешния ред на страната, приемането на законите трябва да бъде плод на внимателно и трезво обсъждане, нещо, което може да бъде от компетенциите на Сената. Т. Икономов дава за пример редица европейски държави с двукамарен парламент. Вторият отхвърля категорично идеята за Горна камара, изтъквайки, че „сляпото“ възприемане на съществуващите в другите държави политически институции няма да донесе полза за българската държава, още повече, че подобна институция, според него, е чужда на българския дух и менталитет. Неговата реч е посрещната с бурни одобрителни възгласи от мнозинството депутати.

Право да гласуват получават всички пълнолетни мъже в Княжество (над 21 години).

Васил Друмев

Антим I – председател на Учредителното събрание

Петко Р. Славейков

В крайна сметка идеята за Сенат е отхвърлена. Не се приема и предложението на проф. Марин Дринов за Държавен съвет с мотива, че неговите прерогативи се доближават до тези на Сената. В окончателния вариант на конституцията се предвижда всички депутати в Народното събрание да бъдат избирани при условие, че са грамотни и са навършили 30 години, а право да гласуват получават всички пълнолетни мъже в Княжеството (над 21 години), като имущественият и образователният ценз отпадат. Събранието провежда своите сесии между 15 октомври и 15 декември всяка година, а князът има право да го свиква, открива и разпуска. Той е върховен главнокомандващ, в него се намира изпълнителната власт (назначава министрите и държавните чиновници), той и парламентът споделят законодателната власт. Либералите успяват да наложат и приемането и свобода на политическите сдружения, както и свобода на печата без никаква цензура (заемка от белгийската конституция).

Независимо от разногласията, либерали и консерватори постигат единодушие по няколко въпроса

Изхвърлят от руския проект всички постановления, подчертаващи васалното положение на княжеството. Те заменят названието на основния закон „Органически устав“ с „Конституция“, в държавния герб слагат трицветното знаме, символ на националния суверенитет, на княза дават правото да води преговори и да сключва договори с чужди държави. Същевременно и двете партии намаляват цивилната листа на княза; гласуват, че за регенти могат да бъдат избирани само българи; провъзгласяват човешката личност за неприкосновена; премахват титлите и съсловните различия; въвеждат задължително и безплатно начално образование.

Така Търновската конституция става изразител на либералните ценности, гарантирайки основните граждански права и свободи. Тя е уникална с това, че в сравнение със съществуващите тогава конституции в Западна Европа и на Балканите тя е най-демократичната – предоставя изборителни права на всички слоеве от мъжкото население без разлика на народност и религия и без образователен и имуществен ценз, гарантира свобода на печата без никаква цензура. На 16/28 април 1879 г. Търновската

конституция е приета и подписана от депутатите, от представителите на Великите сили и на султана, а Учредителното събрание се разпуска. На следващия ден се свиква Първото Велико Народно събрание, което избира за княз на България германския принц Александър Батенберг.

Д-р Красимира Мархалева
по материали от НБКМ

Интересни факти:

На откриването на Учредителното събрание специални гости са Васил Друмев – първият български драматург, духовник и политик и големият възрожденски архитект и строител Колю Фичето.

По време на Учредителното събрание излиза първият хумористичен вестник след Освобождението – „Остен“ на Петко Славейков.

По време на заседанията е създаден първият военен духов оркестър. Всички музиканти, вкл. и диригентът Йозеф Хохола, са чехи. Те пристигат в Търново на 31.3.1879 г. и на 16 и 17 април 1879 г. свирят на тържествата по повод подписването на Търновската конституция и провъзгласяването на Александър I Батенберг за княз на България. Звънецът, който първият председател на български парламент Екзарх Антим I използва по време на заседания, е антика от 15 век, изработена в Персия.

По време на Учредителното събрание се провежда и първото модно ревю в България, организирано е от русенката Евдокия Антонова. Тя изкупила сценичните костюми на букурещкия театър „Виктория“, за да ги представи пред търновското общество.

Първият политически салон в България е организиран от жена – г-жа Венетия (Винития) Сарафиди във Велико Търново. В къщата на Стефан и Венетия Серафиди, украсена с полилеи от венециански кристал и картини на художници от Флоренция, са нощували княз Дондуков и новоизбраният княз Александър Батенберг.

Част от културната програма на депутатите е било представянето на пиесата „Иванко“ от Васил Друмев, изиграна от читалищни дейци от Търново в присъствието на автора.

Търновската градска община отговаряла за организацията на работата на народните представители, плащала настаняването и храната на депутатите, като разходите за нощувки, закуска, обяд и вечеря за един представител били 25 франка.

Ръкописните дневници са източник за случилото се на Учредителното събрание през 1879 г. във Велико Търново. Те са непълни, защото по онова време не е имало разработена система за стенография на български език. Съхраняват се в Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ в София.

Източник: Народно събрание

Документален филм за живота на чешкия журналист и българофил Владимир Сис (1889–1958)

В края на януари 2019 г. в галерията на БКИ-Прага беше прожектиран документалният филм „Гражданинът Сис“, посветен на „полузабравения“ чешки публицист, военен кореспондент, демократ, славянофил и приятел на България Владимир Сис (1889–1958), чиято личност в продължение на половин век беше тема табу. Филмът представлява успешен завършек на един дългогодишен проект, възникнал по идея на неговия режисьор и продуцент Господин Неделчев и на Влади Киров, които са и автори на сценария. Оператор е Димитър Неделчев, а композитор – Валери Костов.

Житейският път на Владимир Сис е изпълнен с много превратности и завършва трагично в затвора Леополдов

„Гражданинът Сис“ е заснет в няколко държави от Централна и Югоизточна Европа (Чехия, Словакия, България, Македония, Сърбия, Косово и Гърция) с финансовата подкрепа на Националния филмов център, на посолството на Чешката република и на Чешкия център в София. В него участват единствените останали живи роднини на чешкия журналист (двете му племеннички Ружена Кочева и Маня Кръстева, един от двамата му праплеменници Давид Сис), както и редица български и чешки учени (проф. Ян Рихлик и д-р Марцел Черни от Карловия университет, д-р Йозеф Томеш от Масариковия институт, отец Кршишоф, доц. д-р Теодоричка Готовска-Хенце и Ани Златева от БАН, д-р Красимира Мархалева от Карловия университет). Чрез издирени документи в чешките и българските архиви, публикации в чешкия и българския периодичен печат най-вече излизат редица неизвестни факти за живота на Владимир Сис. Филмът вече на два пъти е прожектиран в София – през ноември 2018 г. в Чешкия център и в началото на януари тази година в Дома на киното.

Племеникът на Сис предоставя ценни документи от семейния архив

Пред своята пражка публика в БКИ-Прага режисьорът г. Неделчев посочи, че при подготовката на филма неочаквана помощ са им оказали както българските и чешките учени, така и родствениците на чешкия журналист. Един от тях, Давид Сис, син на племенника на Владимир Сис, който носи неговото име, режисьора Владимир Сис (1925–2001) им е предоставил

ценни документи от семейния архив, част от които се показват и използват за пръв път. Нашият замисъл не беше да идеализираме Владимир Сис, а да го представим такъв, какъвто е бил. Филмът представя чешкия журналист като активен участник не само в чешката и българската, но и в европейската история през първата половина на миналия век, посочи г. Неделчев пред публиката в залата. Въз основа на изключително богат снимков, публицистичен и архивен материал е проследен изпълнения с много превратности и преमेждия динамичен и завършил трагично в затвора Леополдов житейски път на Владимир Сис. Филмовият разказ ни „отведе“ най-напред до родното му село Маршов (в областта Моравия), където споменът за него и за по-големия му брат Франтишек Сис (1878–1938) е почти избледнял. За тях „напомня“ единствено семейният гроб, където е положена урната с праха на чешкия журналист. В това няма нищо чудно – Владимир Сис живее в Австро-Унгария едва до 20-тата си година. Разказите на Йозеф Томеш и Давид Сис бяха посветени на семейната

среда, в която израства, и по-специално на по-големия му брат Франтишек Сис, който се насочва към политическа кариера, и на сестра му Милослава, която, подобно на по-малкия си брат, избира журналистиката. За разлика от тях още като младеж Владимир Сис се е увличал по класическа археология, копнял е по пътешествия из далечни, екзотични земи. И до сега не е известно какво го подтиква да напусне толкова млад родния си край – дали, за да избяга от военна служба или заради драматичните събития през есента на 1908 г. в Австро-Унгария, или за да попътува. Обиколил Близкия Изток, той се озовава на Балканите, които оставят осезаем отпечатък върху по-нататъшния му живот. Филмът неусетно ни пренася в забулени в тайни и легенди живот на Света гора, където младият и неопитен чех се запознава с монаха от Хилендарския манастир Сава Хилендарец. Кореспонденцията между двамата и пътеписите на Владимир Сис за пребиваването му в светогорските манастири, публикувани в чешки списания, за които досега се знаеше твърде малко, бяха в основата на увлекателния разказ на д-р Марцел Черни.

Филмът проследява подробно и дейността на Сис като военен кореспондент на чешкия вестник „Národní listy“ по време на Балканските войни (1912–1913), показвайки ни неизвестни до този момент архивни кадри, на които имахме възможност да видим „на живо“ слизащия от влака чешки журналист. За неговите смели репортажи от бойното поле в защита на българската кауза, за неговото българофилство бяха разказите на българските историци (Теодоричка Готовска-Хенце, Красимира Мархалева и Ани Златева).

Журналистът Сис изобличава гръцките жестокости по време на Втората балканска война

Във филма беше отделено специално внимание на смелостта на Владимир Сис да изобличи гръцките жестокости по време на Втората балканска война спрямо довчерашните си български съюзници във вид на покъртителен репортаж за пленниците на гръцкия о-в Трикери, описан в книгката „Гробовете на Трикери“. Това е една от петте книжки, които той написва за сравнително кратко време. Неговата смела гражданска позиция се проявява и в „Критичните дни на България“, в която чешкият журналист не се поколебава да подложи на критика политиката на Руската империя спрямо България и по този начин да се разграничи от русофилството на по-големия си брат Франтишек Сис и на лидера на младочешката партия Карел Крамарж, чийто член е бил.

С помощта на културния сътрудник на Чешкия център в София г-жа Анна Стаевска създателите на филма се бяха натъкнали на изключително интересна и уникална находка – неизвестен ръкопис на една от книгите на Владимир Сис „Новият Балкан“, намерен в столичния Чехословашки клуб. Установил се в България, чешкият журналист бързо спечелва уважението и симпатиите на българската общественост и със своята изключителна ерудиция. За това говори друг любопитен и същевременно малко познат факт, на който се бяха натъкнали създателите на филма – до Втората световна война една от улиците на Плевен е носела неговото име (днешната ул. „Александър Стамболийски“). И не само това. Българските управляващи му съдействат да предприеме редица научни експедиции в Македония, които обогатяват българската историческа наука.

Участието на Владимир Сис в борбата на чехите и словаците срещу Австро-Унгария

Подробно е отразено и участието на Владимир Сис в борбата на чехите и словаците срещу Австро-Унгария през Първата световна война. По време на българския неутралитет (1914–1915) той е сътрудник на

нелегалната чешка организация „Мафия“, създадена в Прага в края на 1914 г., чийто член е по-големият му брат Франтишек Сис. Зрителите имаха възможност да видят за пръв път част от запазената оригинална кореспонденция между двамата братя, посредством която са се осъществявали контактите с дипломатическите представители на Съглашението в българската столица; картата на чешката държава, изработена от Владимир Сис и разпратена до редица държавници и интелектуалци от страните на съглашенската коалиция, а след войната използвана от чехословашката делегация на Парижката мирна конференция. Владимир Сис посреща края на

Доц. д-р Господин Неделчев и Давид Сис – праплеменник на Владимир Сис

Първата световна война със смесени чувства – от една страна е въодушевлението от създаването на Чехословашката република, а от другата – покрусата от втората национална катастрофа, сполетяла България, която той вече смята за своя втора родина. Макар че след войната избира да живее в Чехословакия, той не забравя България и нейния народ. Поемайки ролята на „културен дипломат“, чешкият публицист използва не само своите контакти в чешките политически среди, но и силата на перото си, за да изгради положителен образ на втората си родина и да й помогне да излезе от изолацията, в която попада след войната. За това „говорят“ множеството

негови статии в чешкия и българския печат, които видяхме на екрана, както и публикациите, посветени на неговата личност.

Владимир Сис свързва живота си с България и в личен план

Той се запознава и жени за Мария-Магдалена (Маня) Стефанова (от майка чехиня и баща българин). Чести гости в пражкия им дом са не само представители на българската интелигенция, живееща в Прага, но и двете племеннички на Владимир Сис Ружена Кочева и Маня Кръстева. Във филма с нескрито възмущение те разказаха своите спомени за „чичо Влади“, превърнал се в неизменна част от тяхното детство; за участието

му в антинацистката съпротива по време на Втората световна война; за последната им среща, преди да бъде арестуван от комунистическата власт.

Колкото динамичен и драматичен е животът на Владимир Сис, толкова трагичен и несправедлив е неговият край през 1958 г. в затвора Леополдов. Ние, българите, трябва да се гордеем, че чешкият журналист е бил част от нашата история и че именно ние го извадихме от забравата след половинвековно забвение. Защото той беше и ще остане в нашата историческа памет като „чешкият приятел на България“.

Д-р Красимира Мархалева

Константин Иречек и България

На 21 февруари 2019 г. в заседателната зала на Народната библиотека в Прага се проведе научна беседа на тема: „Константин Иречек и България“. Тя бе организирана от Народната библиотека, Славянския институт, Масариковия институт, Архива на Академията на науките на Чехия и Българския културен институт.

Константин Иречек

За живота и дейността на чешкия историк, български министър на просветата и директор на Народната библиотека в София говориха проф. Ян Рихлик, д-р Марцел Черни и Ян Бохачек. Присъстващите се запознаха и с презентация, изготвена от Дарина Илиева-Петрова от БАН, на базата на български архивни източници. Интересни откъси от дневниците и пътеписите на Иречек прочете актьорът Иржи Шварц. Модератор и организатор на вечерта беше известната преводачка д-р Ивана Сръбкова.

Проф. Ян Рихлик се спря на някои моменти от биографията на не особено познатия в Чехия историк, свързани със създаването на „История на българите“. В родината му днес е по-известен баща му - литературният историк и етнограф Йозеф Иречек, който е бил министър на изповеданията и просвещението в правителството на граф Карл фон Хохенварт в Австро-Унгария. Проф. Рихлик запозна присъстващите с някои особености на немското, чешкото, руското и българското издание на книгата. Той говори за голямото значение, което има трудът на Иречек за българската историография, като подчерта, че за чехите от по-съществено значение има „История на българския народ“ на Франтишек Хибл, издадена през 1930 г. От запазени документи и писма става ясно, че Иречек многократно е бил подканян от представители на българската интелигенция да преработи и допълни Историята, но така и не успява да подготви ново издание, макар че дълги години си прави бележки и събира нова информация. За Дневниците на Иречек, които се съхраняват в архива на БАН, говори Ян Бохачек. Той сподели, че Дневниците са уникален извор както за живота на професора, така и за

културния и обществен живот по онова време. Дневниците от периода 1879–1883 г., т.нар. български дневници, са издадени на български език в два тома (1930 и 1932 г.) в превод на Стоян Аргиров. Следват издания през 1995 г. и 2016 г. Цялото съдържание на дневниците обаче е много обширно – то включва общо 26 свитъка и съдържа около 6200 стр. Иречковите „Пътувания по България“ представи д-р Марцел Черни. Той каза, че чешкият професор е обикалял България по време на летните си отпуски със свои средства. В Рилския манастир младият учен дори успял да се срещне с Неофит Рилски (който бързо след това умира) и по-късно написва студия за него. Пътешествията на Иречек из българските земи са с научна цел и съдържат интересна информация за историята, археологията, географията, биологията и етнографията на България. Научната беседа, посветена на Иречек, включваше много интересни факти, свързани с виенския, пражкия и софийския период от живота на чешкия историк, спомогнал за това тежката съдба на поробения български народ да стане достояние на цяла Европа.

Мария Захариева

„История на българите“ от Константин Иречек

„История на българите“ е първата академична история на България. Тя дава представа за историческото развитие на страната ни от древни времена до 1875 г. Издадена е на немски, чешки, руски, български и унгарски език.

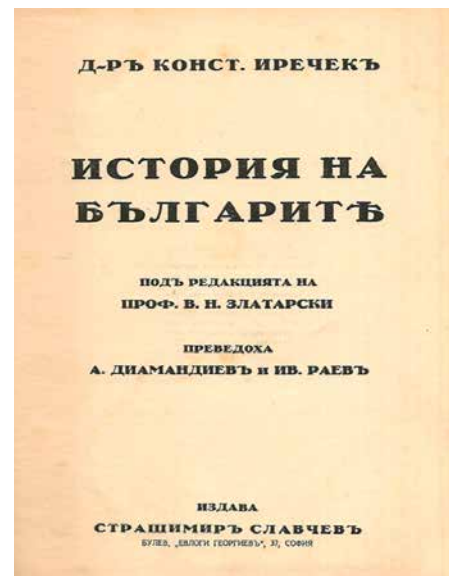
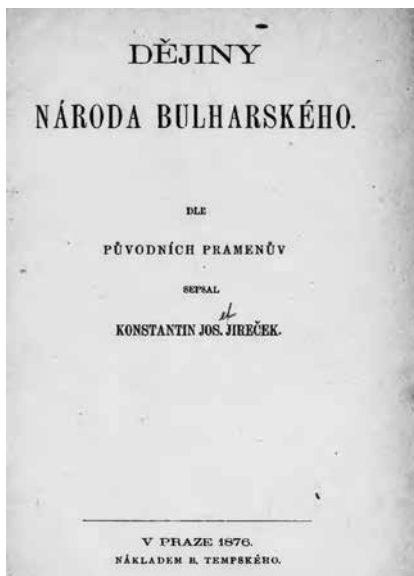
История на създаването

Интересът на Иречек към българската история и култура датира от 1868 г., когато открива в архива на дядо си – известния славист Павел Шафаржик - списък на около 70 новобългарски книги и това го подтикна да създаде една библиография. Същевременно младият Иречек сам научава български език и се запознава във Виена и в Прага с български

интелектуалци. Иречковият „Книгопис на новобългарската книжнина. 1806–1870“ е издаден през 1872 г. от Българското книжовно дружество във Виена начело с Григор Начович, а през 1873 г. книгата излиза и като притурка към брой 7-8 на „Периодическо списание“.

„Когато преди няколко години, подбуждан от спомена, примера и делата на моя незабравим дядо, Па-

вел Йосиф Шафаржик, аз почнах да се занимавам с езиците и историята на славянските народи, особено внимание обърнах върху българския народ, защото той бе повече от другите пренебрегнат и по-малко от другите известен. Като живях него време във Виена, аз се запознах с българските търговци и у тях за пръв път чуковете на българския език и за пръв път в живота си видях български кни-

ги и списания. И по тоя начин съдено било, щото първият от моите по-значителни трудове да бъде за историята на българския народ”, пише Иречек в писмо до одеските българи.

В научните му интереси го подкрепят и насърчават различни българи. От този период датират връзките на чешкия историк с български интелектуалци като Васил Стоянов, Марин Дринов, Григор Начович, а по-късно и с Николай и Владимир Палазуови, с д-р Константин Стоилов и др., които му помагат всячески в научната му дейност. „История на българите“ е дисертационният труд на Иречек, публикуван през 1876 г. на чешки и на немски език. Чешкото издание излиза в шест коли в периода юни 1875 – януари 1876 г., а немското издание излиза през януари 1876 г.

Иречковият труд запълва голяма празнота в историята на славянските народи и в частност на българския народ и то в периода, в който нашият народ се бори за своето освобождение от османско владичество. Още с отпечатването на първите коли на труда на чешки през 1875 г. се появяват положителни отзиви на чешки, хърватски, немски и италиански, а по-късно на руски и английски език.

Руски и български преводи на „История на българите“

Руският превод на „История на българите“ излиза в Одеса през 1878 г. За публикуването му са използвани финансови средства, завещани от Васил Априлов, който години наред мечтаел да види една пълна исто-

рия на българския народ. Иречек допълва руското издание, нанася и някои поправки, като го оторизира. Преводът е на финландеца проф. Филип Брун и на Владимир Палазуов (по-късно професор по наказателно право в Одеса). Едновременно с одеския превод във Варшава излиза и превод на руски език, направен от проф. В. Яковлев по немското издание, който не е така популярен. Цитирайки архивите на Иречек, проф. Петър Петров пише в увода към изданието на „История на българите“ от 1978 г., че в одеското издание „Палазуови (баща и син) са написали целия текст за участието на българите във войната от 1853–1856 г., за преселението на българите в Таврическа губерния и за дейността на Одеското българско настоятелство, за които обаче те настоявали да стои името на К. Иречек като автор“.

Интересно е, че българските преводи на историята са правени на основата на одеския превод. Първият български превод на „История на българите“ е дело на габровските учители Н. Райнов и З. Бояджиев. Той е направен на основата на одеското издание и излиза във Велико Търново през 1886 г. През 1889 г. е публикуван и унгарският превод на Р. Майер.

Още през 1881 г. Стефан Бобчев издава „История на българския народ“, която е съставена по Иречковата история и се използва за гимназиален учебник. В нея са заимствани цели пасажии от Иречек, като книгата е допълнена с 4 глави.

Под редакцията на проф. В. Н. Зла-

тарски през 1929 г. излиза от печат преводът на Андрей Диамандиев и Иван Раев, направен също по руското издание.

В отделен том под заглавие „История на българите“ (1939 г., посмъртно) са публикувани бележки, допълнения и нови материали, писани от Иречек. Иречковата история е отпечатана през 1978 г. под редакцията на проф. Петър Попов, като за основа служи изданието от 1929 г., към което са добавени поправки и добавки, направени от самия Иречек. Книгата е преиздадена през 1999 г. и 2015 г. Проф. В. Златарски определя труда на Иречек като „капитален за времето си, добросъвестен и с голямо умение съставен научен труд“. Той оценява и „неговата навременност в момента, когато въпросът за тежкото и непоносимо положение на българския народ бе станал достояние на целия свят, а в Русия освобождението на България се бе преобърнало в желание на руския народ“.

„Историята на българите“, която Иречек пише едва 21-годишен, съдържа редица пропуски и неточности; част от информацията в него е вече твърде остаряла. Самият Иречек е осъзнавал недостатъците на труда си и е смятал, че трябва да се преработи. Дълги години той събира много документи и материали, но никога не се заема да редактира или пренапише „История на българите“. Безспорно обаче е нейното голямо значение за българската историография.

Мария Захариева

Дворецът „Валдщейн“ – седалище на Сената на Чешката република

Чешкият сенат се намира в един от най-живописните пражки квартали, *Malá strana*, и от 1996 г. се помещава в три от пражките дворци – Валдщейнския, Малкия Фюрстенбергски и Коловрати. Валдщейнският дворец и заобикалящият го великолепен парк носят името на своя създател, херцог Албрехт фон Валдщейн (известен още като Валдщайн и Валенщайн), живял през 17 в. Малкият Фюрстенбергски дворец става притежание на принц Максимилиан Егон фон Фюрстенберг през 1866 г., а дворецът Коловрати е наречен на името на един от собствениците му, граф Зденек Коловрати Краковски. През 1918 г. новосъздадената чехословашка държава взема под наем Валдщейнския дворец, а две години по-късно го закупува за нуждите на Министерския съвет. През 1945 г. трите дворца окончателно стават собственост на Чехословакия. Освен че са използвани от Сената, те са обявени за паметници на културата и са отворени за посетители по време на държавни празници.

Дворецът „Валдщейн“

Разходка из великолепните зали на двореца „Валдщейн“

Валдщейнският дворец е построен на мястото на Тръчковския дворец от херцог Албрехт Вацлав Еузебиус фон Валдщейн, могъщ, богат и влиятелен бохемски аристократ, главнокомандващ императорската армия на Хабсбургите по време на Тридесетгодишната война (1618–1648). За тази цел той привлича редица авторитетни архитекти (Андреа Спеца, Джовани Батиста Пиерони, Николо Себрегонди) и скулптори. Строителните работи заедно с вътрешното обзавеждане и декорация продължават седем години (1623–1630). Макар че дворецът служи като негова лятна резиденция, херцог Валдщейн прекарва в него по-малко от година, а през 1634 г. е убит в Хеб по заповед на императора, който

го обвинява в държавна измяна. Цялото имущество, включително и дворецът, са конфискувани, а впоследствие далечен родственик на Валдщейнския херцог, Максимилиан Валдщейн, го откупува за символическа цена. Оттогава до 1945 г. дворецът е притежание на бохемската аристократична фамилия.

Голямата зала е богато украсена

Дворцовият комплекс има внушителни размери – дълъг е 340 м и е широк 172 м. Прекрачвайки прага му, най-напред се озоваваме в т. нар. **Голяма зала** с богато украсени сводове, чиято височина достига 10,5 м. През 17 в. тя е втората по големина (288 кв. м) след т. нар. Испанска зала на Пражкия замък. Тук е стояла личната стража на херцога и оттук неговите гости са минавали,

за да стигнат до салоните за прием. Архитектурата на Голямата зала представлява типичен образец на ранния барок в Централна Европа. Централната фреска на тавана, дело на Бачо дел Бианко, пресъздава военните умения на тщестлавния херцог Валдщейн – той е изобразен във вид на бог Марс, впрегнал бойна колесница от четири коня, а от двете ѝ страни се виждат военни трофеи. Украсата на тавана, дело на италиански майстори, се допълва от гипсови орнаменти, изобразяващи крилати гении, палмови дървета, оръжие, музикални инструменти и лаврови венци. През 19 в. бароковият стил в интериора на залата е променен. От Чернинския дворец (който по това време играе ролята на казарма) са пренесени мраморни врати, а стените са облицовани с изкуствен мрамор. Именно тук на 18 декември 1996 г. се провежда първото заседание на Сената на Чешката република. Сенаторите се събират в тази зала в продължение на две години до завършване на реконструкцията на сегашната зала. В днешно време Голямата зала служи за официални и представителни събития – провеждане на конференции, изнасяне на публични лекции.

Рицарската зала служи за официални приеми

След Голямата зала се озоваваме в т. нар. **Рицарска зала**. Това е първата от няколко зали за официални приеми. Първоначално тук е имало трон с балдахин, на който седналият херцог е приемал знатните си гости. Сега на южната стена са разположени камина, изработена

от италианска керамика, и портрет на Албрехт Валдщайн, яхнал коня си. Могъщият херцог е имал голяма слабост към конете и се твърди, че е бил привързан към тях повече, отколкото към близките си. Стените на залата са покрити с тапети от телешка кожа и върху тях са изобразени птици, насекоми, цветя и плодове. В украсата преобладават цветовете от фамилията герб – синьо и златисто. На тавана е изобразена римската богиня на мъдростта, изкуството и войната Минерва. В днешно време залата служи само за официални церемонии, тук сенаторите приемат чуждестранните гости.

Чакалнята за гости

В съседство с Рицарската зала се намира т. нар. **Преддверие**. То е играло ролята на чакалня за гостите на херцога. Стените му са украсени с холандски гоблени и с портрети на императорското семейство. Сегашният вид на интериора датира от 19 в. На стените висят две венециански огледала, изработени през 18 в. на италианския остров Мурано.

В двореца са експонирани интересни изложби

Над камината е окачен портрет на тогавашния Хабсбургски император Фердинанд III (1608–1657), а на двете странични стени могат да се видят портретите на императорския камердинер Франц Ернст Валдщайн (1708–1748) и съпругата му Мария Елисавета фон Фюрстенберг. На та-

Таваните са богато украсени

вана е изобразен богът на любовта Амур с лък и стрела, дело на чешкия художник-портретист от 19 в. Петър Майкснер.

Залата за приеми е с куполовидна форма

Озоваваме се в **Залата за приеми**, която има куполовидна форма и е сравнително малка по размери. Зад малката, богато украсена врата, се намират извити стълбища, едното от които води до парка, а другото – на горния етаж, където са се намирали личните покои на съпругата и дъщерята на херцога. Горната част на залата е богато украсена с гипсови орнаменти и фрески, дело на италианските майстори Бачо дел Бианко, Сантино Гали и Доменико Каневале. Стенописите в горната част на свода изобразяват ковача Вулкан (бог на огъня и разрушителните сили), който с помощта на циклопите кове доспехите на Еней. Фреските в долната част са вдъхновени от Първата книга на произведението на Овидий „Метаморфози“, пресъздаваща четирите епохи от развитието на човечеството. „Златният век“ е разположен на входа на следващата зала („Митологичната галерия“) и изобразява райската природа и спокойния живот. Вдясно от него е сцената, пресъздаваща „Сребърният век“: обработката на земята и засяването ѝ с пшеница. Точно на противоположната страна е „Бронзовият век“, символизиращ гибелта на Гигантите. Четвъртият,

„Железен век“, който се намира точно срещу „Златния“, изобразява двубоя между двама войни. Паралелно с тях в хоризонтален ред са изобразени четирите части на денонощието – утрото, денят, вечерта и нощта, посредством четири символа – тропета (утрото); рога на изобилието (деня); символите на победата и триумфа (вечерта) и луната (нощта).

Митологическата галерия и кабинета на херцога

От Залата за приеми преминаваме през т. нар. „**Митологическа галерия**“, която води до кабинета на херцога, в непосредствена близост до личните му покои. Фреските на тавана на галерията са по мотиви от произведението на Овидий „Метаморфози“. В днешно време това пространство се използва за изложби. Подредбата и украсата на **кабинета на херцога** датира от 19 в. На тавана е изобразен древногръцкият бог на слънцето Хелиос. По време на държавни празници посетителите имат възможност да разгледат сегашната заседателна зала, която до средата на 18 в. е служила за конюшня, а през следващите два века за кухня и помещения на прислугата. През 1956 г. тук е разположен Педагогическият музей на Ян Амос Коменски. Днес залата се използва и за конференции и семинари.

Д-р Красимира Мархалева

Градската библиотека в Прага

От 1903 г. централната сграда на Градската библиотека е на Марианския площад

„Стилбът на знанието“

Пролетта, която всяка година очакваме с нетърпение, вече е тук. Все повече време прекарваме навън, наслаждавайки се на цветовете, които тя ни носи, все по-често заменяме уютна на топлия дом с излет или разходка. За хубавите книги обаче няма сезон, тях можем да вземем със себе си и по време на пролетните си пътешествия. Какво по-хубаво от това да седиш на пейка в парка с увлекателно четиво в ръцете! Затова сега ще ви разкажа за едно от местата, които ми служат като непресъхващ извор за хубави книги – Градската библиотека (Městská knihovna) в Прага.

Създадена е през 1891 г. под името Първа обществена библиотека, няколко пъти сменя адреса си, докато през 1903 г. не се установява в близост до Марианския площад, където и днес се намира централната сграда на библиотеката. В периода 1898–1920 г. неин директор е известният чешки поет Антонин Сова, който има огромни заслуги за развитието на библиотеката. В сегашния си вид тя е построена в периода 1925–1928 г. по проект на архитекта Франтишек Ройт. Това е първата сграда в Чехословакия, строена специално като библиотека, и е една от най-модерните за времето си в Европа. През 1996–1997 г. библиотеката е изцяло ремонтирана. Голямото наводнение през 2002 г. нанася щети на сутерена на централната сграда, но една година по-късно всичко е

възстановено. Днес централната сграда на Градската библиотека впечатлява с изчистен модерен дизайн на интериора, много светлина и високо качество на предлаганите услуги. В сградата се намира и резиденцията на кмета на Прага, кафене, изложбени и конферентни зали.

За мене посещението ѝ винаги е като малък празник. Отварям тежките входни врати, изкачвам се по стълбите и ме посреща емблематичният за библиотеката стълб от книги. Той краси фойето на сградата от 1998 г., създаден е от 8000 книги и носи името „Идиом“ или „Стилбът на знанието“. Когато погледне вътре в него, човек като че ли попада във водовъртеж от книги. Негов автор е словашкият

художник Матей Крен и вече над 20 години „Идиом“-ът е обект на нестихващо внимание от страна на туристите. За мене вече е стар познайник, но никога не пропускам да му се възхитя. В централната част на библиотеката се помещава преди всичко художествена литература, страничните крила са за специализираните книги, разделени тематично. Градската библиотека предлага огромно разнообразие от книги и различни услуги. Най-хубавото е, че е достъпна за всеки, включително за чужденците. За да станете читател, ви е необходим само документ за самоличност и символична читателска такса. За малките читатели до 15-годишна възраст ползването на библиотеката е напълно безплатно.

„Идиом“, автор - Матей Крен

Стига да притежавате читателска карта, можете не само да заемате книги (до 60 книги едновременно!) и други материали, но и да почетете на място, да използвате някои от компютрите в библиотеката, да поработите на собствения си компютър или да се подготвите за изпит. Централната сграда на библиотеката разполага с достатъчно места за работа, които дори може да си резервирате предварително. Не липсват и уютните кътчета, които сякаш приканват да поседнете за няколко минути и да разлистите някое неоткрито книжно съкровище. Освен класическите хартиени книги, учебници и списания, библиотеката предлага и аудиокниги, електронни книги и дори електронни четци, които можете да си заемете вкъщи. Може да заемете също музика на различни носители, включително и грамофонни плочи, филми, настолни игри, и дори картини – графики и репродукции. Пиша „библиотека“, а те всъщност са цели 41, разпръснати из цяла Прага като островчета на духовността. А там, където градската библиотека няма филиали, може да срещнете т.нар. библиобуси – пътуващи автобуси библиотеки, които имат установен маршрут и престояват на всяка „спирка“ няколко часа, през които читателите могат да върнат и заемат книги или да използват интернет. В момента библиотеките на колела са три, а спирките – 19. Пътуващата библиотека „Оскар“ можете да видите на различни фестивали и културни събития. В Прага библиотеката е част от ежедневието на хората и се стреми да се доближи възможно най-близо до тях. Основната цел е да се осигури възможно най-голямо удобство за читателите – всички филиали на

Поглед към отдел „Философия“ и „Религия“ в Градската библиотека

библиотеката предлагат очила и лупи за четене, а в някои от тях има дори възможност за онлайн устен превод на жестомимичен език, както и ориентиране с помощта на глас за хората с увреден слух.

А за любителите на музиката в музикалния отдел на някои от филиалите е на разположение дори дигитално пиано, на което можете да посвирите. Може да си избирате от наличните в съответния филиал книги или други типове документи, а ако търсите конкретно заглавие, което в момента не е налично – да го резервирате и да го получите в който и да е от филиалите на библиотеката.

Градската библиотека в Прага организира и множество културни събития – работилници за децата, лекции, семинари, прожекции на филми, концерти, театрални представления. През май и юни например библиотеката предлага четене на детски приказки, лекция за личностите от времето на Първата

република, дни на настолните игри, четения в рамките на литературния салон „Нобел 2019“, детска работилница „Рисуваме с книжка“ и много други. Пълната програма на библиотеката може да намерите на нейната уеб страница www.mlp.cz Българската литература за съжаление почти отсъства от фонда на библиотеката, но ако четете на чешки или на друг чужд език, със сигурност ще има какво да си изберете – Градската библиотека в Прага предлага заглавия на английски, немски, френски, испански, руски, словашки, полски, унгарски... дори на японски и китайски език. А за възможностите да четете литература на български ще ви разкажа в някои от следващите броеве на списанието.

Д-р Десислава Вилимовска

В статията е използвана информация от сайта на Градската библиотека

Любопитно:

- Чехия има четири пъти по-гъста библиотечна мрежа, отколкото е средната за Европа.
- Първоначално Градската библиотека се намира в сграда на ул. „На Здеразе“ в пражката част „Нове Место“, няколко пъти сменя адреса си, но от 1903 г. централната ѝ сграда е на ъгъла на ул. „Платнержска“ и Марианския площад.
- Архитект на централната сграда е Франтишек Ройт.
- Във фонда на Градската библиотека има над 2 млн. библиотечни единици.
- Много от книгите са и в електронни версии и читателите могат да си ги изтеглят безплатно.
- По данни от 2016 г. читателите на Градската библиотека са около 45 000.
- От Градската библиотека се заемат повече от 6 млн. библиотечни единици годишно.
- Според статистика от 2016 г. 66,26% от читателите на библиотеката са жени.
- В киносалона на Градската библиотека не може да влезете с пуканки, което всъщност е добра новина. Ще се насладите и на липсата на реклами.
- Няколко пъти годишно библиотеката организира голяма разпродажба на книги, които е изключила от фонда си. За символични цени можете да станете собственици на истински литературни съкровища.

Абонамент

Интересува ли ви животът на българите в Чехия, България и в целия свят?

Абонирайте се за списание „Българи“, подкрепете своето българско списание! „Българи“ е едно от най-представителните списания на българската общност.

Годишният абонамент за 6 броя е само 180 Kč. Почтенските услуги поема сдружение „Възраждане“. Средствата можете да изпратите на сметката на сдружението 2201279334/2010 или по пощата на адрес: o.s. Vazražďane, Vocelova 3, 120 00 Praha 2.

Обадете ни се на GSM 777 196 322 или ни пишете на e-mail bulgari@atlas.cz

**За контакти:
o.s. Vazražďane
Vocelova 602/3, 120 00 Praha 2
Тел.: +420 777 196 322
bulgari@atlas.cz, www.bulgari.eu
Facebook: Bulgari Vazražďane**

Българи брой 1/2019

Издател:
Гражданско сдружение „Възраждане“,
„Воцелова“ 3, 120 00 Прага 2

Адрес на редакцията:
Vocelova 3, 120 00 Praha 2

„Българи“ излиза с финансовата подкрепа на Министерството на културата на Чешката република

Регистрационен номер в Министерството на културата на Чешката република:
E 13282

Главен редактор:
Мария Захариева

Редакционен екип:
д-р Красимира Мархалева, Красимир Проданов

Сътрудници:
Снежана Таскова, Пламен Тотев, д-р Тая Янкова, Стефан Кисьов, Даниела Горчева, Татяна Борисова, Минка Атанасова, Борислав Гърдев, Раиса Андонова-Щурм, Златна Костова, Луиза Станева, Здравка Славова, Красимир Проданов, Деница Проданова, д-р Десислава Вилимовска, Бойка Асиова, Петя Константинова, Сирма Зидаро-Коунова, доц. Стефан Дечев, Евгения Бернщайн

Дизайн: Владислав Цонев

Година 18, брой 1/2019

e-mail: bulgari@atlas.cz
www.bulgari.eu

Печат: TISKAP s.r.o.
Дадено за печат: 22. 4. 2019

Цена: 30 крони
Годишен абонамент: 180 крони

Всички права запазени

Това издание или отделни негови части не могат да бъдат размножавани, публикувани и/или предавани по електронен, механичен, фотокопирен или друг начин, както и въвеждани в информационни системи, включително компютърни, без изрично писмено съгласие от издателя – Vazražďane

Позицията на редакцията може да не съвпада с мнението на авторите на публикуваните материали.

Bulgari

Periodikum bulharske menšiny v Česke republice
Časopis je vydáván s finanční podporou Ministerstva kultury České republiky

Bulgari 1/2019

Adresa redakce a tel. spojení:
Vocelova 3, 120 00 Praha 2
221 419 838, 777 196 322
bulgari@atlas.cz, www.bulgari.eu

Ročník XVIII

Periodicitá: 6

Náklad: 600 výtisků

Místo vydávání: Praha

Číslo vydání: 1/2019

Den vydání: 30. 4. 2019

Evidenční číslo: MK ČR 13282

**Vydavatel: Vazražďane, Vocelova 3
120 00 Praha 2, IČO 26544229**

„Българи“, списание за българите в Чехия

„Възраждане“ „Българи“ Абонамент Фото галерия Връзки

Архиви броеве

- 2005 година
- 2006 година
- 2007 година
- 2008 година
- 2009 година
- 2010 година
- 2011 година
- 2012 година
- 2013 година
- 2014 година
- 2015 година

„Българи“ 2015, брой 1
„Българи“ 2015, брой 2
„Българи“ 2015, брой 3
„Българи“ 2015, брой 4
„Българи“ 2015, брой 5-6

Списание „Българи“ 2015, брой 5-6

Разгледай списанието по рубрики - Съдържание:

Българската общност

- Музикален празник в Рудолфинум
- Среща с Елена Радичева | Коледа в Неделното училище в Бъзю
- Коледа в училище „Възраждане“
- VII-Вълшебна Коледа в училище
- Адвентен концерт в зала „Мартин“
- „Съединението прави силата“
- Симеон Симеонов – един достоен българин
- Ансамбъл „Пирин“

Годишници

- Връщането на Южна Добруджа на България
- Гвори и Кривосянов
- Забравеният подиг на българските прависти

Пътеешества и разходки

- Разходка в парка Пухонцие
- Музеят за история на изкуството във Виена
- Киото – културната столица на Япония
- Хирошима – градът-феникс

Култура

- Асен Влатеки: Аз съм един щастлив човек!
- Писмо до Юнеско от Прага
- Стоянка Мутафова
- Прозорци към душата на художничката Мила Милчева
- Български работи
- Христина Мирчева – поезия
- Фолклорът в във всеки българин
- Чудеса без начало и без край
- Софийският международен конкурс „Лирични гласове“
- За един неочакван въпрос
- Пловдив – европейска столица на културата 2019 г.

Българи-чешки връзки

- Как се пише и повежда постмодерен роман

Посетете интернет страницата на гражданско сдружение „Възраждане“ и на списание „Българи“
www.bulgari.eu Facebook: Bulgari Vazražďane

БЪЛГАРСКО УЧИЛИЩЕ „Д-р Петър Берон“ – ПРАГА

ШАНС ЗА ВАШИТЕ ДЕЦА

БСОУ „Д-р Петър Берон“

БЪЛГАРСКО УЧИЛИЩЕ
ПРАГА

НАЧАЛО НОВИНИ ПРИЕМ ИСТОРИЯ ГАЛЕРИЯ ЗА УЧИЛИЩЕТО КОНТАКТИ ПОЛЕЗНИ ВРЪЗКИ

www.bgschool.eu

Мечен десерт с тиа, мед и плодове

За 1 порция:

chia

2 пълни
чаени лъжички

1 супена
лъжичка

1/2 кофичка кисело мляко

Разбъркайте
добре и
приберете в
хладилник за около час и половина

Плодове според сезона

Нарязваме
ги на кубчета
Добавяме ги
към млякото

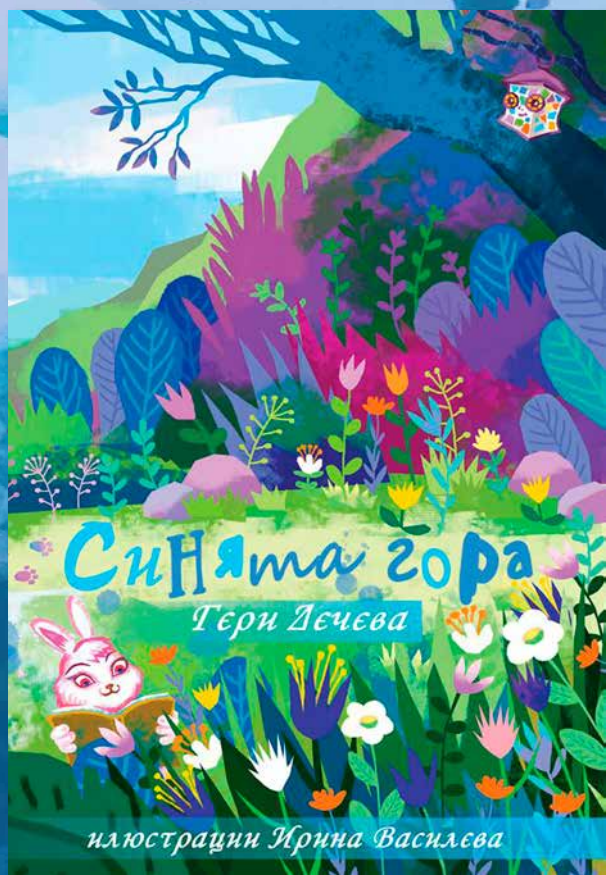
Voila

Сдружение „Възраждане“ ви кани
на представянето на книгата на Бела Бенова

„По пътя на пулсиращата светлина“

Със специалното участие на Бела Бенова

12 май 2019 г., 12,30 часа,
Дом на националните общности,
„Воцелова“ 3, 120 00 Прага 2

Сдружение „Възраждане“
и Българското неделно училище в Прага
канят всички ученици и техните родители
на театрално представяне

на книгата на Гергана Дечева

„Синята гора“

за деца и пораснали деца

С участието на
Гергана Дечева и Анджела Дечева

2 юни 2019 г., 11 часа,
Дом на националните общности,
„Воцелова“ 3, 120 00 Прага 2